

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo Slovenske kmetijske družbe.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.
Posamezna številka stane 40 h.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na 1. strani 240 K, na 2. strani 160 K, na 3. strani 80 K, na 4. strani 40 K in na 5. strani 20 K, Družbenikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe;
tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 3. V Ljubljani, 15. februarja 1919. Letnik XXXVI.

Obseg: † Rihard Dolénc. — Oddaja apnenega dušika. — Razglas o oddaji modre galice v l. 1919. v slovenskem ozemlju deželne vlade SHS. — Zborovanje društva kmetijskih učiteljev. — Gobavost ali rapavost trt. — Sejte lucerno! — Kakšno redilnost imajo posamezna krmila? — Občinski sadjarji, stražarji in invalidi. — Kako precenimo vrednost kakega sadnega drevesa. — Skrbimo za orehov naraščaj! — Zadeve in naredbe deželne vlade za Slovenijo. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Uradne vesti Slovenske kmetijske družbe. — **Inserati.** — Tržno poročilo. — Družbene vesti.

+ RIHARD DOLÉNC,

bivši ravnatelj deželne vinarske in sadjarske šole na Slapu in vpokojeni
ravnatelj kranjske kmetijske šole na Grmu.

Dne 5. februarja t. l. je preminul v Novem mestu vpokojeni ravnatelj kmetijske šole na Grmu, gospod Rihard Dolénc po dolgi mučni bolezni v starosti 70 let. Pokojnik ima izredne zasluge za kmetijski napredek v ožjem ozemlju bivše Kranjske, pa tudi v slovenskem ozemlju sploh in to še izza časa 50 let nazaj, ko se je smotreno strokovno pospeševanje kmetijstva šele pričelo. Blagopokojnik je bil slovenski prvoboritelj pri pospeševanju kmetijstva na znanstveni strokovni podlagi, stekel se je pri tem izredno velikih zaslug, zato je dolžnost tako Slovenske kmetijske družbe, katere ud je bil celega pol stoletja, kakortudi našega lista, čegar zvesti sotrudnik je bil, dokler mu je zdravje dopuščalo, da se ga z iskreno hvaležnostjo spominjamo, ter otmemo pozabljenosti njegovo zaslužno delo v prid kmetijstva za zgodovino slovenskega kmetijstva.

Rihard Dolénc se je porodil 1849. l. v gradu Rozenek v Vipavski dolini kot sin graščaka Bernarda Dolénca, ki je moral skrbeti za mnogobrojno obitelj le s sredstvi, ki jih je donašala kmetija, zato je bil Rihard Dolénc od mladih nog spojen s poklicom, ki si ga je izbral. Ljudsko šolo je obiskoval tri leta v Postojni in potem dve leti takratno trivialno šolo v Ljubljani. V Ljubljani je stanoval pri svojem stricu dr. Josipu Orlu, jako zaslužnem odborniku c. kr. kmetijske družbe kranjske, in ta ga je, spoznavši zanimanje svojega nečaka za kmetijstvo, jemal s seboj na družbena

poskušališča na Poljanah in na Barju, kjer je mladi Dolénc dobil prve vtise o prizadevanju, kako je kmetu pomagati z umnim gospodarjenjem. V Gorici je potem Dolénc dovršil takratno šestrazredno realčno šolo in tudi tamkaj je našel v monsignoru Pavletiču, ki je poučeval pripravnike o kmetijstvu, velezaslužnega moža, ki mu je bil učitelj v kmetijstvu, zlasti v sadjarstvu ter čebelarstvu. Veselje do kmetijskega poklica je gnalo Dolénca do višje kmetijske naobrazbe, zato se je odločil iti na kmetijsko akademijo v Ogrskem Starem gradu, ki jo je 1869. l. s prav dobrim uspehom dovršil. Dasi so bile Doléncu takrat imenitne službe na ponudbo, ga je vendar nazaj v domovino vleklo prepričanje, da mu bo mogoče doma delovati na polju kmetijskega pouka. Leta 1869. je bil Dolénc od države poslan na kmetijsko šolo v Moravskem Šumbergu, da se uči umnega lanarstva po belgijskem načinu, ter je vrnivši se imel tozadevna poučna predavanja po Gorenjskem. Ravno v tem letu je grof Lanthieri ponudil svojo graščino na Slapu v Vipavski dolini za trideset let brezplačno deželi v svrhu ustanovitve vinarske in sadjarske šole, kar je dalo povod poklicanem krogom, da so Dolénca odzvali, naj se pripravi za vodstvo te šole. Zaraditega je vstopil v višjo vinarsko in sadjarsko šolo v Klosterneuburgu, da popolni svoje znanje v teh posebnih kmetijskih strokah. Zbog svojih študij je bil Dolénc takrat izborno usposobljen, zato ni čuda, če

ga je ravnatelj višje vinarske šole, slavní baron Babo, silil, naj sprejme službo vodje vinarske šole v Šmihelu na Tirolskem, kar je pa Dolénc, kot vnet domorodec, odklonil ter se rajši vrnil v domovino, kjer je bil meseca aprila l. 1873. imenovan za vodjo prve kranjske kmetijske strokovne šole, in sicer vinarske in sadjarske šole na Slapu pri Vipavi. V Klosterneuburgu si je izbral družico za življenje, ki jo je poročil meseca novembra 1873. Trinajst let je Dolénc vzorno vodil šolo na Slapu, ki se je l. 1886. opustila, ter se je preselil tega leta na Grm pri Novem mestu, kjer se je otvorila nova kranjska kmetijska šola pod njegovim vodstvom. Kot vodja obeh šol se je Dolénc neovržno izkazal izbornega teoretika in praktika; bil je varčen gospodar in smelo se sme trditi, da je bilo gospodarstvo malokateré avstrijske kmetijske šole v taki meri aktivno, kakor na šolah na Grmu in zlasti na Slapu. Naj se reče karkoli hoče, Dolénc je deželni na tisoče prihranil; res pa je to, da ni znal nerazsodne javnosti slepiti z na vnanje lepimi napravami, zato so ga mnogokrat po krivičnem sodili. Kot učitelj je Dolénc izredno požrtvovalno ter marljivo deloval, bil je strog voditelj šole, zato je pa tudi na stotine njegovih učencev, ki so danes vzorni gospodarji ali pa zmožni častno opravljati svoje službene dožnosti.

Doléncovo delovanje za napredek kmetijstva v Slovencih sega daleč nazaj; žal, da se je preveč pozabilo. Leta 1869. je Dolénc pričel priobčevati strokovne spise v Bleiweisovih „Novicah“ in kmalu potem tudi v Mariborskem „Slovenskem Gospodarju“. Nebrojno je število njegovih strokovnih spisov po raznih slovenskih listih in nekaj časa je kot vodja šole na Slapu izdajal v Gorici svoj poseben kmetijski list „Kmetovalec“, ki je bil izborno urejevan, ki se pa navzlic velikim gmotnim žrtvam od Doléncove strani in poleg velikih žrtev pri delu in času ni mogel vzdržati. — Preden je Dolénc nastopil službo vodje na Slapu, je imel na poziv c. kr. kmetijske družbe kranjske veliko predavanj o lanarstvu po Gorenjskem ter je o tem predmetu objavil daljši spis v družbenih naznanilih. Ogromno je bilo Doléncovo delo pri snovanju in ob pričetku šole na Slapu; vse je bilo iznovega urediti. Ker ni bilo učnih knjig, je sam spisoval za učence učno tvarino iz vinarstva, kletarstva, sadjarstva, zelenjadarstva, svilarstva in čebelarstva, poleg tega je pa imel nedeljske tečaje za odrasle in v počitnicah kmetijske tečaje za ljudske učitelje. Delal je noč in dan v polnem pomenu besede in poleg tega je ob beraški plači prenašal grenkobo svojega poklica, kajti takrat se je vsako drugačno kakor navajeno kmetovanje smatralo pri nas od strani večine kmetijskega prebivalstva za neumno ali celo nevarno početje, saj so na učence slapenske šole pljuvali in zaradi oddušnikov v šolski vinski kleti, ki so bili speljani nalik dimnikom, so raztrosili vest, da je v šoli na Slapu tvornica za vino. V teku 13 let je Dolénc ustvaril na Slapu krasne vinograde, ki so donášali velike dohodke, in je dal povod modernemu vinstvu po vsej Vipavski dolini in tja v Primorsko

deželo. Njegovi učenci so pa prenesli njegove nauke na Dolenjsko in drugam po slovenskih pokrajinah.

Kot vodja vinarske in sadjarske šole je vodil Dolénc podružnico c. kr. kmetijske družbe za Vipavsko dolino kot načelnik nad desetletje, in leško se trdi, da je bila ta podružnica takrat med vsemi na Kranjskem najmarljivejša in najdelavnejša. Prirejal je vinske razstave, predaval, skrbel za dobavo dobrih kmetijskih strojev in orodja, zlasti za vinogradništvo in kletarstvo, in vsakoletni kmetijski shodi na praznik Malega Šmarna, ki so bili spojeni z javno tombolo na korist podružnici, so privabili v Vipavo na tisoče kmetijskega ljudstva iz domačih vasi kakor tudi iz sosednje Primorske. Končni uspeh ni izostal; Doléncovo delovanje je premagalo preusodke proti naprednemu gospodarjenju, nauki slapenske šole so se zmagonosno širili in zaslugo današnjemu naprednemu kmetijskemu gospodarjenju v Vipavski dolini je največ staviti na rovaš Doléncovega neumornega delovanja.

S preselitvijo šole na Grm na Dolenjskem je Dolénc prevzel novo velikansko organizatorično delo in se je pri danih razmerah tudi na tem mestu skazal veščaka v praksi in teoriji. Iz velike zapuščene kmetije je naredil vzorno gospodarstvo, vodil je obsirna prezidavanja in ustvaril krasne vinograde, zato pa danes šolsko gospodarstvo na Grmu daje dohodke, ki krijejo obresti vložene glavnice. Kdor ve, kaj danes to v kmetijstvu pomeni, ta mora dati Doléncu vso čast, in koor je pravičen, mu ne sme odrekati priznanja, ki ga je v tem oziru prav pošteno zaslužil.

Dolénc je bil temperamenten mož, diplomatskega talenta pa ni imel; zato ni zakrival nepravil, ki so se mu dogajale v kmetijstvu, kakor vsakemu drugemu, lepih uspehov v šoli in v gmotnem oziru pri šolskem gospodarstvu pa ni znal v javnost spraviti; zato je bila javna kritika njegovega delovanja največkrat silno krivična, zlasti, ker se ni čakalo na končni uspeh, ki je sedaj viden in bo vedno bolj očit. Vse to skupaj je nepotrebno škodovalo ugledu šole in grenilo Doléncu službovanje.

Z novembrom l. 1907. je Rihard Dolénc stopil v zaslužni pokoj in se nastanil v Novem mestu, kjer je do svoje smrti prebil v miru ter dočakal še osvobodjenje svojega naroda in združenje v eno jugoslovansko državo. Toda tudi v času svojega pokoja se je zanimal za kmetijski napredek in do zadnjega časa, dokler mu je zdravje dopuščalo, je sestavljal za „Kmetovalca“ in druge kmetijske liste strokovne spise. Sotrudnik „Kmetovalca“ je bil že od druge številke tega lista, t. j. od leta 1884.

Tudi kmetijska družba se mora čutiti hvaležno temu svojemu najstarejšemu in najmarljivejšemu udu, kajti ud je postal že l. 1869.

Vsled teh njegovih izrednih zaslug za kmetijstvo, ki si jih je stekel kot prvobornik na polju kmetijske izobrazbe, ohranimo mu vsi slovenski kmetovalci hvaležen spomin.

Lahka mu zemljica!

Gustav Pirc.

Oddaja apnenega dušika.

Naše zemlje so vsled vojnih razmer popolnoma izmozgane. Primanjkovalo je v prvi vrsti hlevskega gnoja in posebno pa dušičnatih gnojil. Kajnita in nekaj

Tomasove žlindre smo sicer tudi med vojno dodajali zemlji, toda to dvoje umetnih gnojil pa ni moglo nadomestiti hlevskega gnoja, ki je v prvi vrsti dušičnato

gnojilo. Hlevskega gnoja pa dandanes ni dovolj, kajti primanjkuje nam živine. Torej nam ne preostaja drugega, kakor da ga zaenkrat nadomestimo s kakim dušičnatim umetnim gnojilom. Od teh razpolagamo pa sedaj v Jugoslaviji samo z **apnenim dušikom**, ki ga izdeluje kemična tvornica v Rušah na Štajerskem.

Apneni dušik je močno dušičnato gnojilo, ki nadomesti gnojenje s hlevskim gnojem, v kolikor se tiče dušika. Ker vsebuje isti do 21 % dušika, ga zadostuje le majhne množine za gnojenje k raznim rastlinam. Trosimo ga navadno le 100 do 150 kg na hektar ali 50 do 75 kg na oral. Ta množina nam nadomesti tisto množino hlevskega gnoja, kolikor ga navadno trosimo pri gnojenju.

Drugi dušičnati gnojili dandanes sploh ni dobiti, kakor tudi ne fosfatnih in ne kalijevih. Moremo in moramo torej gnojiti edino z apnenim dušikom.

Pri gnojenju z apnenim dušikom se je izkazalo, da po njem vse rastline bohotneje rasejo, se krepko razvijajo in dajo zdrav plod v večji množini, nego po gnojenju z ostalimi umetnimi gnojili. Važno je pa tudi to, da učinkuje to gnojilo tudi še drugo leto po gnojenju.

Apneni dušik ostane v tistih plasteh zemlje, s katerimi je bil prvotno zmešan, ter ga dež in vlaga ne izpereta v spodnje plasti, kjer bi bil izgubljen za rastline, kakor se to dogaja pri čilskem solitru. Tudi ne strdi zemlje, kakor druga umetna gnojila, ker vsebuje dovolj apna, ki zrahlja zemljo.

Na nekaj pa moramo opozoriti kmetovalce: Sedaj izdelani apneni dušik je nehidriran in neoljen, vsled tega škoduje človeški koži in posebno pa očem. Pri

trošenju treba torej največje previdnosti! Ta snov je namreč zelo jedka in če pride na kožo, jo osmоди, oziroma rani. Trosi se navadno s stroji; kjer teh ni in je treba to delo izvrševati z roko, je najbolje, če trosimo z močnimi rokavicami. Ker pa teh dandanes ni tako lahko dobiti, razprostremo apneni dušik z lopatami ali na rešetku, ali sploh tako, da ne prihaja v dotiko s kožo. Trosi se ga le pri brezvetrnem vremenu. Kdor trosi, naj ima obleko celo in naj si namaže roke in obraz z mastjo ali z oljem. Za oči je najbolje, če si nadene očale, kakor jih imajo avtomobilisti. Prav priporočljivo je, če se apneni dušik pred raztrošenjem pomeša s suho prstjo, potem se ne praši več tako močno.

Cena apnenemu dušiku je približno 100 K za 100 kg. Z ozirom na njegovo vrednost kot gnojilo, ta cena ni pretirana. Vsak naročnik naj istočasno z naročilom določi vsaj polovico zneska, ker se na naročila brez denarja družba ne more ozirati.

Štajerske podružnice in tamošnji udje Slov. kmet. družbe naročajo to umetno gnojilo potom „Zadružne Zveze v Celju“ ali „Kmetijskega društva v Račjem“, ki ju je družba pooblastila, da smeta sprejemati zanjo naročila pod enakimi pogoji, kakor so tu navedeni.

Ker se apnov dušik trosi vedno vsaj teden dni pred setvijo in je doba za pomladno gnojenje le še kratka in ga je treba potrositi čimprej, če hočemo z njim doseči uspehov, naj se **vsa naročila takoj prigrasijo**, ker se na poznejše prigrasitve, ako ga zmanjka, ne bo mogoče ozirati.

Razglas o oddaji modre galice v l. 1919.

v ozemlju deželne vlade za Slovenijo,

ki je bil objavljen v l. številki letošnjega „Kmetovalca“ z dne 15. januarja 1919. ostane glede vsega drugega veljaven, le oddajna cena modri galici se vsled izposlovanja ugodnejšega nakupa oddelka za javna dela deželne vlade za Slovenijo zniža in določi povsod

približno na 6 K za 1 kg

in se zato vse družbene podružnice in razdeljevalnice, oziroma razdeljevalci modre galice naprosijo, na podlagi te znižane cene sprejemati predplačila za naročeno modro galico. Slovenska kmetijska družba v sedanjih razmerah v nobenem oziru ne jamči za pravočasni dovoz modre galice.

V Ljubljani, 31. januarja 1919.

Slovenska kmetijska družba.

Zborovanje društva kmetijskih učiteljev.

Po dolgem prestanku, ki je trajal ves čas vojne, je to društvo pričelo zopet s svojim delovanjem. Občnega zbora, ki je bil sklican dne 28. in 29. decembra m. l., se je udeležilo 17 članov. Pogrešali smo tovariše iz Primorske in Dalmacije. Načelnik društva, g. ravnatelj Rohrmann, se je po pozdravnem nagovoru najprej spominjal tovarišev Holza in Zdolška, ki sta padla kot žrtvi vojne. Zdolšek je bil med ustanovitelji društva in marljiv član načelstva. Holz pa izredno naobražen tajnik Štajerske kmetijske družbe. G. Načelnik je poročal nakratko o zgodovini društva, ki se je ustanovilo na shodu v Gorici dne 11. maja 1913, imelo v začetku sedež v Trstu, pozneje pa na Grmu. Društvo

se je potegovalo za nameščanje vsposobljenih strokovnih moči v javnih službah ter za izboljšanje službenih in gmotnih razmer kmetijskih nastavljenecov. Sestavila se je obširna spomenica, ki se je po posebni deputaciji predložila kmetijskemu ministrstvu in raznim drugim deželnim in državnim oblastim. Društvo je pričelo tudi z delom za sestavo slovenske strokovne terminologije in za spisanje potrebnih slovenskih kmetijskih knjig. Prirejalo je večkrat sestanke kmetijskih potovalnih učiteljev in vspodbujalo udeležbo za strokovno delo. Razmotrivalo se je tudi vprašanje kmetijskih organizacij po deželi.

Podnačelnik g. vin. nadz. Skalický je podal poročilo o računih.

Z ozirom na razmere ki so nastale z ustanovit-

vijo nove države, je občni zbor izpremenil nekatere točke društvenih pravil in svoj naslov, ki se sedaj glasi „Društvo kmetijskih učiteljev“.

Pri volitvi novega odbora so bili izvoljeni sledeči udje v odbor: načelnik ravnatelj Rohrmann, podnačelnik inž. Lah, poslovodja inž. Tavčar, odborniki: sadjarski nadzornik Humek, kletarski nadzornik Gombač, vodja vinarske in sadjarske šole v Mariboru Žnidarič, inž. Vedernjak, vinarski nadzornik Skalický, ravnatelj kmetijske šole v Št. Jurju Belle, strokovni učitelj Malasek ter inž. Zidanšek.

Nadalje so se razmotrivale razne stanovske zadeve. Pri tej točki je prisostoval zborovanju poverjenik oddelka za kmetijstvo g. prelat Kalan. Po pozdravu s strani društvenega načelnika je g. poverjenik nagovoril zborovalce in jih bodril k delovanju v prid kmetijstva v novi državi. Zaslišal je nato posameznike in obljubil po možnosti ugoditi njihovim željam.

Sledila so na to poročila tovarišev. Inž. Lah je razpravljal o javni upravi kmetijstva v novi državi SHS. Javna uprava kmetijskih strok v Jugoslaviji bodi tako urejena, da tvori po možnosti najtesnejše stike upravnih kmetijskih organov s kmetovalci. Pri osrednji vladi se ustanove mesta referentov za različne kmetijske stroke, ki naj jih zasedejo strokovno naobraženi uradniki, poznavajoči želje in zahteve kmetovalcev, kakortudi cilje kmetijstva, po katerih se nam je v bodoče ravnati. Pri političnih oblastih prve instance, t. j. pri sedanjih okr. glavarstvih naj bodo nameščeni kmetijski strokovnjaki, ki morajo natančno poznati svoj delokrog in vse potrebe kmetijstva v svojem okraju. Ti kmetijski strokovnjaki morajo biti vedno v najtesnejšem stiku s kmetovalci, katerim morajo iti na roko ob ustanavljanju kmetijskih društev in zadrug, kakortudi ob razpečevanju njih pridelkov in ob nabavljanju kmetijskih potrebščin. Delovati morajo za organizacijo vseh kmetovalcev in pripravljati tla za poznejšo ustanovitev kmetijskih komor. V to svrhu pa morajo biti neodvisni v strokovnih zadevah.

Ravnatelj Belle je nato poročal o kmetijskem šolstvu. Pri tem se je dotaknil tudi pouka na ljudskih šolah v kmetijsko nadaljevalnih tečajih, ki imajo slej ko prej služiti predvsem splošni izobrazbi. Strokovni pouk v kmetijstvu je mogoč le na šolah, ki imajo strokovne moči na razpolago. Važni so v tem pogledu za malega posestnika *zimske kmetijski tečaji* in *enoletne praktično-teoretične kmetijske šole*. V obeh teh kategorijah je izpopolnjevati ljudsko šolsko izobrazbo. Za nas so se izkazale kot zelo važne kmetijske *gospodinjske šole*, ki naj se še dalje pospešujejo. Stremiti je tudi za tem, da dobimo na slovenskem ozemlju *srednjo kmetijsko šolo*, ki naj se pri pouku ozira na kmetijske razmere naših dežel.

Slednjič je referiral inž. Vedernjak o agrarnih reformah in podal v 14. točkah, ki jih je vsestransko obdelal, obširne naloge, ki čakajo kmetijstvo v naši državi. Izmed glavnih točk bi bilo omeniti izpremembe, oziroma ureditev glede razdelitve posestev in nacionaliziranje zemljišč. Dalje zakon o prodaji kmetijskih pridelkov, vodni zakon, uredba glede prometa z umetnimi gnojili, zakoni o varstvu poljščine, lova, ribolova, kužnih bolezni, o združništvu in o statistiki kmetijstva. Po referatu je sledila živahna debata, ki je pokazala, da je preureditev v poročilu navedenih točk nujno potrebna. Sklene se ta referat pomnožiti in prepise razposlati posameznim udom v proučevanje, nakar

se v bližnji dobi skliče nov sestanek, na katerem se bo ta snov natančneje obravnavala.

Ob koncu zborovanja se določi udnina na letnih K 10— in se sprejmejo v društvo novi udje.

V imenu poverjenika za kmetijstvo in predsednika Slov. kmet. družbe g. prelata Kalana je g. gen. rav. Pirc povabil tovariše v soboto zvečer v hotel „Slon“ k skupni večerji, kjer so se ob živahni zabavi nadalje razpravljala važna stanovska in kmetijska vprašanja, ki nas čakajo v bližnji bodočnosti.

Gobavost ali rapavost trt.

Gobavost ali rapavost (rapo) trt imenujemo bolezen, pri katerih se na trtah, in sicer največkrat na starem lesu, v bližini zemlje, najrajši na cepilnem mestu ali blizu njega, razvijejo gomoljem ali gobam podobni izrastki.

Ti obdajajo ali ves trtni les naokoli ali se pa nahajajo le na eni strani, navadno le po en decimeter na dolgo, včasih pa tudi v dolžini več decimetrov.

Rapava trta oslabi, zastaja v rašči in pozneje pogine, večkrat pa šele po preteku nekaj let.

Tako bolnim trtam pravijo vinogradniki, da so gobave, rapave ali rapaste, ali da jih „goba kolje“.

Vzrok tej bolezni je mraz, in sicer zlasti pozni, spomladni mraz, ki uniči posamezne plasti životvornega podlubadnega veziva, ki ga imenujemo kambij (kambium).

Bolezen je torej nekako podobna raku, ki ga povzroča mraz na sadnem drevju, razločuje se pa od njega v tem, da se ozebljeno (rakovo) mesto na sadnem drevju le zasuši in razpoka, medtem ko se pri trti iz razpok razvijajo še posebni izrastki.

Kakor so veččaki brez vsakega dvoma dognali, je iskati vzrok gobavosti trt edino le v mrazu, zlasti pa v poznih spomladnih mrazovih. Če namreč tedaj, ko se sok prične pretakati po trti, pritisne hud mraz, potem zmrznejo in odmrjejo tiste kambialne plasti, ki se nahajajo na najbolj sočnih mestih, med lubadom in lesom trte.

Iz sosednih, še zdravih stanic se na to prične v večji množini razvijati vezivo, ki ima namen zaceliti po mrazu nastale rane.

To zelo bujno rastoče vezivo izstopi iz po mrazu v lubadu nastalih razpoklin in tvori najprej bele, siru podobne, pozneje, ko dozori, pa rjave, bradavicam ali gobam podobne izrastke.

Ker nastane vsled tega pojava tudi nered v pretakanju soka (mezge) po trtni rastlini in z njim v zvezi nepravilno prehranjevanje trtnih organov, trta oslabi in sčasoma celo pogine.

Znano je, da so tej bolezni podvržene posebno trte, ki rasejo v težki, mokrotni zemlji in *nizki legi*.

Treba je tedaj skrbeti za to, da se po možnosti svet v takih legah osuši, kar se da doseči s pravilno drenažo, to je z napravo odvodnih rovov ali jarkov. Treba je izkopati 30 do 40 cm široke in vsaj 80 cm globoke jarke, v nje nasuti najprej debelega, potem drobnega kamenja in na vrh pa zemlje. Izpeljati je jarke tako, da se voda zadostno in hitro odpeljuje iz zemljišča na neškodno mesto.

K temu je pridodati, da so nekatere trtne vrste tej bolezni bolj podvržene nego druge, in sicer vse one, ki zgodaj odganjajo. Od podlag je v tem oziru na slabem glasu zlasti *rupestris monticola*, ki povzroča

v mokri zemlji in nizki legi zelo rada gobave trte. V tako zemljo se sploh ne sme saditi niti montikolo niti kake druge sorte ali križanke od rupestris.

Najboljša podlaga za take zemlje je vrsta solonis ali pa kaka križanka te vrste z riparijo, n. pr. solonis riparija št. 1616.

Izbiri trtnih podlag se pri nas posveča sploh še veliko premalo pazljivosti in ravno v takem slučaju je na podlagi največ ležeče. Končno naj se v nizkih, pozebi podvrženih legah gleda tudi na izbor pripravnih *žlahtnih* vrst. Sade naj se v njih le vrste, ki pozno odganjajo in niso podvržene pozebi.

Sem štejejo na pr. laški rizling, kraljevino, portugalko i. dr.

Rapave ali gobave trte lahko rešimo pred poginom, ako jih takoj v prvem ali najpozneje v drugem letu zgodaj spomladi odrežemo tik pod bolnim mestom, tako da trs nanovo odžene iz zdravega lesa.

Če je trta pozebla do cepilnega mesta, jo pri tem lahko takoj tudi cepimo v precep (razkol). Če tega nočemo, cepimo jo šele poleti, ko odžene na zeleno.

Vinarski nadzornik B. Skalický.

Sejte lucerno!

Poznam živinorejca, to je moj dobri znanec Jože, ki je na glasu, da zredi vsako leto najlepše vole. Lansko pomlad je oddal za erar par enoletnih juncev, od katerih je tehtal vsak blizu štiri stote. In če pogledaš njegove krave, jih vidiš lepo okrogle, s svetlo kožo pa tudi z obširnimi vimenom. Kako doseže ta prešmentani Jože take uspehe pri govedoreji? Eni trdijo, da dela s pomočjo žitnice; ej, gotovo je, da iz nič ni nič. Jaz pa Vam hočem danes odkriti še en vzrok, samo malo potrpljenja!

Navešti Vam hočem še en podoben slučaj iz konjereje. Posestnik Jurij ima najlepše konje svojega okraja. Ljudje pa ugibljejo, zakaj ima tako srečno roko pri konjih. To gotovo ne gre popolnoma brez ovsa. Lansko leto pa mi je sam razodel svojo skrivnost takole: „Glej, tale laporjev svet, ki je bil poprej vinograd, sem posejal z lucerno. Od tistega časa, kar pokladam lucerno, nimam več skrbi za krmo. Živina jo rada žre, in da se pri tem dobro razvija, si se prepričal na svoje oči.“

Te besede sem si dobro zapomnil. Spomnil sem se pa tudi Jožetovega slučaja in si dejal: „Že vemo. Saj sem videl pri njem prav veliko njivo lucerne.“

Tej zgodbi v zgled povem in pripomnim vsem umnim ljudem: „Kjerkoli je svet pripraven za lucerno, sejte jo!“

Vprašal me boš, zakaj je neki lucerna takó dragoteno krmilo?

Zato, ker vsebuje sila veliko apna. Posušena lucerna vsebuje čez dva in pol odstotka apna, to je največ izmed raznih v poštev prihajajočih deteljnih rastlin. V zeleni lucerni se nahaja dvakrat toliko apna, kakor v rdeči detelji in skoro trikrat toliko, kakor v najboljši travi. Zaraditega napravlja lucerna živini trdne in močne kosti, je torej izborna za vsó mlado živino, za žrebete, teleta itd. Razentega je, kakor vse detelje, bogata na beljakovinah. Skratka, lucerna je najbolj redilna in najzdravejša krma, le škoda, da tla niso povsod zanj.

Znani nemški konjerejec Oettingen pravi o lucerni takole: „Uspevanje lucerne v kakem kraju je dobro znamenje, da je dotičen kraj primeren za razvoj plemenitih konjev. Saj je pradomovina čilih arabskih konjev hribovita Medija, ki je obenem tudi domovina lucerne.“

Zato pa, dragi živinorejec, premisli že sedaj pozimi, če imaš kje kak suh, solnčen in apnen svet, ki bi bil pripraven za lucerno. Tega na pomlad globoko obdelaj, zemljo skrbno pripravi, dobro pognoji in sej lucerno! V tvojo škodo ne bo.

lnž. Zidanšek.

Kakšno redilnost imajo posamezna krmila?

Vsakdo ve, da imajo različna krmila različno redilno vrednost. Naprimer en kilogram krompirja več zaleže kakor en kilogram repe, seno je redilnejše nego slama itd.

Kakšno je medsebojno redilno razmerje raznih krmil, to je vprašanje, ki si ga je stavil že vsak umen živinorejec.

Prvi so se začeli praktično zanimati za to vprašanje Danci, ki so za svoja kontrolna (prigledna) društva pri govedoreji potrebovali zanesljivih podatkov. Redilno vrednost raznih krmil so dognali z mnogoštevilnimi krmskimi poskusi pri kravah. Te poskuse so začeli l. 1887. in so k njim pritegnili čez tritisoč krav; vršili so se na večjih posestvih v raznih delih dežele pod natančnim nadzorstvom.

Za ocenjevanje posameznih krmil je bilo v prvi vrsti potrebno najti primerno *merilo*. Danci so se zedinili za takozvano „*krmsko enoto*“. Pod krmsko enoto razumejo Danci 1 *kg* mešanega močnega krmila, obstoječega iz enega dela zdrobljenega žita, enega dela pšeničnih otrobov in enega dela oljnatih pogač ali pa tako množino kakega drugega krmila, kolikor je potrebno, da nadomesti krmilno vrednost enega kilograma tega mešanega močnega krmila v pokladnem odmerku.

Z omenjenimi krmskimi poskusi se je dognalo, da odpadejo na 1 *krmsko enoto* sledeče množine krmil:

1	kg	mešanega zrnja,
1	„	dobrih otrobov,
1	„	oljnatih tropin,
2	„	posušene detelje,
2½	„	travniškega sena,
10	„	krmske pese,
12	„	repe,
4	„	slame,
10	„	zelene krme,
8—10	„	korenja,
4	„	krompirja,
2	„	polnega mleka,
6	„	posnetega mleka.

En pašni dan pa šteje po kakovosti paše za 8 do 14 krmskih enot.

Potemtakem torej zaleže na pr. v krmskih mešanicah 4 *kg* krompirja toliko, kakor 12 *kg* repe, 2½ *kg* sena toliko, kakor 4 *kg* slame itd.

Te številke veljajo seveda le kot povprečna merila. Gotovo nima vsako seno enake vrednosti. Isto velja še bolj o otrobih in oljnatih tropinah. Na to se je treba seveda ozirati.

Naravno je torej, da taka razvrstitev ni in ne more biti znanstveno popolnoma natančna. Izkazala

se je pa praktična, kar dokazuje veliki napredek v dobičkonosnosti živinoreje na Danskem. Točnejše podatke o redilnosti dobimo, če računimo po novem načinu s „škrobnimi vrednotami“*)

Inž. Zidanšek.

Občinski sadjarji, stražarji in invalidi.

Tudi naše narodno gospodarstvo je invalid. Rane se bodo šele razbolele. Izginilo bo hipno laži-bogastvo z denarjem. Vrednost narodnega premoženja tudi kmetijskega je zelo obrabljena. Petletni prestanek in brezobzirno, skrajno izmozgovanje rodi zle posledice. Treba bo zopet povzdigniti vrednost, zato je porabiti vsa dana sredstva. Kmetijstvu je dano izvrstno sredstvo v našem, za to ugodnem podnebjem, namreč sadjarstvo. Ono naj bi napredovalo po obsegu, še bolj pa po kakovosti.

Dosedaj se naj bolj pogreša tozadevno umno oskrbovanje. Od tega je odvisna ne le množina, temveč za tekovanje še bolj važna kakovost pridelkov. Da smo v tem oziru zaostali, je manj kriva nevednost ali malomarnost, mnogo bolj pa pomanjkanje primerno izvežbanih spretnih delovnih moči, specialistov.

Mnogi gospodarji dobro vedo, da bi bilo koristno drevesa precepiti, obrezati, pretrebiti, pomladiti, škropiti, snažiti, mazati, okopavati, pognojiti, loviti cvetodera, zavijača, pedica, zatirati sploh vse škodljivce itd., pa sami tega ne utegnejo opraviti, četudi stvar razumejo. Imamo tudi zelo primerne postave za zatiranje škodljivcev, toda žal le na papirju. Da so ostale le na papirju, je skoraj sreča, sicer bi deževalo kazni zaradi prestopkov, zagrešenih proti lastni volji dotičnikov, ki si ne morejo pomagati. V izpodbudo za sadjarstvo to ne bi služilo.

V normalnih časih so se letni stroški primerne oskrbovanja posameznega drevesa računili povprečno na 53 vinarjev. Večidel teh odpade za delo. Več stroškov pa povprečno sadjarstvo ne prenaša. Lasten sadjar bi se torej izplačal šele pri par tisoč drevesih. Zategadelj povprašujejo razumni lastniki manjših sadonosnikov po spretnih močeh le za nekoliko časa, da se opravi potrebno delo.

Občinske sadjarje čaka dovolj dela. Primeren inventar naj bi jim to pospeševal.

Njih delokrog bi znal biti:

1. javen ali splošen: za napravo in nadzorovanje občinskih nasadov. Sem naj spada tudi zatiranje škodljivcev po celi občini, da se vendar enkrat omejijo poškodbe teh nepridipravov. Cvetoder, zavijač, pedic in razne gosenice bi znale izginiti, zatiranje fuzikladija se mi zdi le tem potom splošno mogoče itd;

2. poseben: namenjen posebnim potrebam posameznih posestnikov sadovnjakov;

3. zaseben: bi služil neposredno lastnim koristim sadjarja, da si zviša dohodke z drevesnico, čebelarstvom in drugim, kar bi pa posredno koristilo tudi javnosti. Da ne zmanjka časa za javnost, naj bi bil ta delokrog primerno omejen.

Pogoj: Javen sadjar mora imeti ljubezen do stvari in biti za svoje namene dobro izvežban in preizkušen v primernih tečajih; ostati mora pa tudi pod strokovnim nadzorstvom. Vsi mazači proč od sadnega drevja! Človeku, veččaku, spretnemu in zanesljivemu

*) O tem glej 3. štev. „Kmetovalca“ letnik 1918. ali „Gosp. navodilo“ štev. 62.

pristoja pa druga plača nego dninarju, ki dela le mehanično. Saj je učinek njegovega dela obilokrat več vreden.

Posestnikom je tatvina sadja hudo zlo. Zaprisežena straža bi temu odpomogla. Tudi to bi lahko prevzeli občinski sadjarji. Koristi takih mož bi bile torej večstranske, sadjarstvo posebno pospešujoče.

Dolgo svetovno klanje človeštva je zapustilo mnogo ponesrečencev, invalidov. Za te je treba skrbeti. Ako je mogoče spojiti preskrbo z večjo gospodarsko produktivnostjo, toliko bolje za narodno gospodarstvo in za ponos dotičnikov. Zmanjšane telesne zmožnosti naj nadomešča posebna izurjenost in izvedenost. Težkega vztrajnega kmetijskega dela ne več zmožni zamorejo opravljati lažja dela za silo sami ali jih pa vsaj voditi. Ravno poklic občinskih sadjarjev bi bil za te kakor nalašč. Nekaj plače od občine, nekaj od zasebnih posestnikov, nekaj dohodkov od malih lastnih podjetij bi omogočilo primerno, udobno in zadovoljno življenje. Pomagano bi bilo dvema velikima obstoječima potrebama.

I. Belle.

Kako precenimo vrednost kakega sadnega drevesa.

Večkrat se primeri, da je treba preceniti vrednost sadnega drevesa, ki ga moramo odstraniti, ali ki je bilo poškodovano in zahtevamo zanj odškodnino. Navadno ljudje v takih slučajih cenijo vrednost drevja kar tjavendan brez vsake podlage. Lastnik vrednost vobče *precenjuje*, nasprotnik, ki ima plačati odškodnino, pa *podcenjuje*.

Pri nepristranski cenitvi moramo imeti pa neko podlago, po kateri izračunimo vrednost. Pri mladem drevju, ki še ne daje normalnih dohodkov, vzamemo navadno za podlago *nabavne stroške* in priračunimo vrednost *vsakoletnega prirastka*. Doraslo drevje cenimo na razne načine. Najbolj pravična je cenitev *po dohodkih*, ki jih imamo od njega. Da je mogoče vsaj približno zadeti pravo, je neogibno potrebno, da cenilec vidi drevo *na licu mesta*, dokler še stoji, ker poleg *starosti* posameznega drevesa je merodajno posebno njegovo *stanje* glede *zdravja rasti* in *rodovitnosti*. V gotovih slučajih vpliva na ceno tudi *vrsta* in *prostor*, kjer stoji, *kraj*, kjer se nahaja in naposled tudi *vrednost lesa*. Vse te okoliščine, ki vrednost drevesa večajo ali manjšajo, mora cenilec kolikor mogoče natančno poznati in jih tudi pravično upoštevati, ker sicer je pravilna cenitev nemogoča.

Vzemimo prvi slučaj, da imamo ceniti n. pr. 10 let staro, zdravo, lepo razvito visokodebelno jablano kake navadne vrste, ki jo mora posestnik odstraniti zaradi nove ceste, železniške proge ali kaj podobnega. Koliko sme lastnik zahtevati odškodnino?

10 let stara jablana še ni dorasla in še ne daje normalnih dohodkov, zato bomo precenili njeno vrednost po nabavnih stroških in po vrednosti 10letnega prirastka.

Kupno ceno in stroške za saditev računimo 3 K. Prirastek pa cenimo prvo leto na 1 K, vsako naslednje leto pa po 1 K več. *) Na ta preprost način bi dobili

*) Te in vse pozneje navedene vrednote se nanašajo na denarno vrednost iz l. 1914. in so seveda tudi od slučaja do slučaja lahko različne.

selečni račun, ki bi kazal vrednost dotičnega drevesa:	
Nabavni stroški in saditev	3 K
Prirastek v 1. letu	1 „
„ „ 2. „	2 „
„ „ 3. „	3 „
„ „ 4. „	4 „
„ „ 5. „	5 „
„ „ 6. „	6 „
„ „ 7. „	7 „
„ „ 8. „	8 „
„ „ 9. „	9 „
„ „ 10. „	10 „

Vrednost jablane . 58 K

Pogoj za pravilnost računa je *resničen prirastek*, ki se more dokazati na stanju drevesa. To more preceniti le izkušen praktik ali sadjarski veščak. Kaka starikava krevlja je tudi lahko stara 10 ali 15 let, pa ni zrasla niti za 10 vin. na leto. Cenitev prirastka v prvem letu na 1 K in potem vsako leto na 1 K več je seveda poljubna in *izpremenljiva* ter zavisna od kakovosti drevesa in pokrajine, kjer rase. Kajti v čim *boljšem sadnem kraju rase*, tem več je vreden vsakoleten prirastek.

Ako gre za drevo v takem kraju, kjer nima sadjarstvo nikakega gospodarskega pomena, bi morali ceniti prirastek primerno nižje nego v kaki izrazito sadjarski pokrajini. Na Gorjušah v Bohinju je isto sadno drevo več kot polovico manj vredno nego na Lencovem pri Radovljici in trikrat manj nego n. pr. v Reški dolini.

Ta način precenitve je posebno važen, ker nam zajec pokonča vsako zimo na tisoče in tisoče mladega sadnega drevja in bo vsakdo na podlagi omenjenega članka lahko pošteno in pravično precenil škodo, prizadeto od zajca, oziroma bo lahko zahteval, da se škoda na ta način preceni. Za precenitev vrednosti starejšega sadnega drevja, ki daje že redke dohodke, imamo pa razne načine.

1. Najpreprostejši je Dohnahl-Lukasov način, po katerem se ceni vrednost po *debelosti debela*. Vsak centimeter debelnega obsega, zmerjen približno 1 m od tal, se ceni na 50 vin. do 2 K, kakor se pač cenilcu zdi drevo vredno z ozirom na razne okoliščnosti, ki dajejo drevesu večjo ali manjšo vrednost (podnebje, lega, zemlja, prostor, kjer stoji, starost, rodovitnost, splošno stanje, v katerem se drevo nahaja itd.).

Primer: Deblo neke 30 let stare zdrave rodovitne *jablane*, ki rase v izvrstnem sadnem kraju v srednje dobri zemlji, na zelo ugodnem kraju, meri v obsegu 1 m od tal 75 cm. Za 1 cm se vzame z ozirom na ugodne odnošaje vrednost 1 K 80 vin. Jablana bi bila torej vredna 1 K 80 vin. $\times 75 = 135$ K. Ko bi bile okoliščnosti, ki bistveno vplivajo na vrednost drevesa, neugodnejše, bi morali vzeti 1 cm debelnega obsega seveda razmeroma manjšo vrednost. Pri koščicistem drevju vzamemo navadno samo polovico do tretjine na označeni način dobljene vrednosti.

Ta način cenitve je sicer zelo preprost in legak, a ni v vsakem slučaju pravičen, ker je mehaničen in se ozira samo na zunanost drevesa. S centimetrom v roki namreč ne moremo nikdar zanesljivo določiti resnične *notranje* vrednosti kakega drevesa.

2. Znani pomolog dr. E. Lukas skuša določiti pravo vrednost sadnega drevesa na ta način, da upošteva deset najvažnejših činiteljev, ki odločilno vplivajo na njegovo vrednost, in sicer: *podnebje, lego, zemljo,*

prostor, splošno stanje drevesa, starost, vrsto, rodovitnost; tržno vrednost sadu in povprečni letni pridelek. Za vsak naštet činitelj postavi pri cenitvi 0—5 pik (0 = slabo, 5 = prav dobro). Števila za vsak činitelj določenih pik se končno seštejejo in cenijo pri pečkastem sadju po 3, pri koščicistem pa po 2 K.

Primer: Preceniti imamo prav tisto jablano kakor v prvem slučaju določimo sledeče vrednote:

1. za podnebje (zelo ugodno) . . . 5 pik
2. „ lego (srednje dobra) . . . 3 pike
3. „ zemljo (srednje dobra) . . . 3 pike
4. „ prostor (prav dober) . . . 5 pik
5. „ stanje drevesa (srednje) . . . 3 pike
6. „ starost (30 let, srednja) . . . 3 pike
7. „ vrsto (fina namizna) . . . 5 pik
8. „ rodovitnost (dobra) . . . 4 pike
9. „ tržno vrednost (dobra) . . . 4 pike
10. „ povprečen pridelek (dober) . . . 4 pike

Skupaj torej 39 pik $\times 3$ K = 117 K. Jablana bi bila torej vredna 117 K.

Tudi ta Lukasov način je kaj preprost, toda za splošno takisto malo uporabljiv kakor prvi, že iz tega vzroka, ker za nobeno drevo ne moremo dobiti večje vrednosti nego $10 \times 5 \times 3 = 150$ K, kar pa vendar v vseh slučajih ne odgovarja dejanskim razmeram. Pri obeh opisanih načinih namreč ni prave podlage za pravično cenitev in zato tudi tako določeni zneski ne odgovarjajo vselej resnični vrednosti.

3. V novejšem času so se jeli ozirati pri cenitvah na edino pravično podlago, t. j. *na resnični čisti dohodek*, ki ga donša kako drevo. Pri tem so pa zopet zagazili vsled napačnega računanja v drugo še večjo napako. Tako še dandanes marsikje določajo vrednost sadnega drevja po *načinu kapitalizacije*, češ, da je smatrati povprečne letne dohodke kakega drevesa za obresti od kapitala, ki ga zastopa dotično drevo.

Primer: Neka jablana donša na leto 50 K čistih dohodkov. Ako smatramo teh 50 K kot obresti od gotovega kapitala, bi znašal ta kapital po 4 % obrestni meri 1250 K. Torej bi bila dotična jablana vredna 1250 K. — Žal, da je tak račun popolnoma napačen, ker dobimo na vsak način previsoke vrednosti. Kdor tako računi, pozabi, da dohodek od kakega sadnega drevesa *ni več*, ampak da jame prej ali slej pešati in naposled popolnoma preneha. Kapital pa, ki bi ga po takem računu potegnili za drevo, bi donšal neprenehoma obresti.

4. Popolnoma pravilna podlaga za pravično cenitev sadnega drevesa je *čisti dohodek, ki ga bo drevo še dalo do svoje onemoglosti, v kolikor se da vnaprej določiti na podlagi dosedanjih izkušenj glede dohodkov in drugih okoliščnosti*.

Primer: Neka jablana daje ob dobri letini povprečno po 40 K čistega donosa. Upošteva vse merodajne okoliščnosti, od katerih je zavisen razvoj in obstoj drevesa v prihodnosti, njega najvišja starost in rodovitnost, domnevamo, da bo dotična jablana rasla še 30 let in obrodila vsako drugo leto. Dala bo torej še 15 letin, ki jih cenimo povprečno po 30 K, torej skupaj $30 \times 15 = 450$ K. Jablana je vredna tedaj 450 K.

Na videz in za preprostega računarja se zdi tak račun popolnoma pravilen. Če ga pa premislimo bolj natančno, bomo našli, da tiči v njem vendar še velika napaka. Računili smo namreč, da bo drevo rodilo še 30 let in da bo dajalo vsako drugo leto po 30 K čistega dohodka. Ako bi drevo torej ostalo na svojem mestu,

bi dobival posestnik te dohodke v *obrokih* vsako drugo leto po 30 K. Imel bi tedaj šele čez 30 let skupaj vseh 450 K. Ako pa prejme ves ta znesek naenkrat takoj sedaj, dobi očitno *preveč*, kajti v 30 letih bi narastlo 450 K po $3\frac{1}{2}\%$ na 609 K. Potemtakem bi dobil celih 159 K *preveč*. Dobiti bi pa moral pravzaprav za drevo le znesek, ki bi *naložen na obresti, narasel šele v 30 letih na 450 K*. Ta znesek dobimo s pomočjo diskontnega računa in znaša v našem slučaju po obrestni meri $3\frac{1}{2}\%$ 291 K. To je resnična vrednost dotične jablane.

Skrbimo za orehov naraščaj!

Izmed vsega sadnega drevja se vobče najmanj brigamo za orehe, dasi je to skoro edino sadno drevje, ki daje poleg *dragocenega sadu* ravno tako *dragocen les*. Večina vsega orehovega drevja v naših krajih je zrastle slučajno (samosevci); prav redko je drevje, ki je bilo s preudarkom zasajeno in količkej negovano. Kdo se briga za to, da bi primerne lege pravilno zasadil z orehi! Kdo se toliko potrudi, da bi izbiral za seme in gojil samo dobre, debele vrste s tanko lupino, ali da bi poiskal vrste, ki pozno cveto in ki so sploh manj občutljive za pozebo! Kjer slučajno izkali seme, zanešeno po kaki živali, tam raste drevo, ako je v mladosti srečno ušlo stoterim nevarnostim in ako slučajno ni lastniku na poti. Kakih premišljenih in večjih orehovitih nasadov v naših krajih sploh ni nikjer, kljub temu, da imamo zanje mnogo prav ugodnih leg. Tako je bilo z orehi odnekadaj. Dalje moramo pa upoštevati, da vojna ravno od orehov zahteva veliko žrtev. Tisoči in tisoči najlepših orehovitih dreves so morali pasti za domovino, ne da bi bil kdo resno premislil, kako jih bo nadomestil. Končno ste nam pa tudi minuli zimi uničili ali vsaj občutno oškodovali nebroj nadebudnih orehovitih dreves. Ako torej upoštevamo veliko brezbriznost glede zasajanja in negovanja orehovega drevja sploh in uvažujemo usodo, ki je doletela to drevje v svetovni vojni, moramo priti do zaključka, da je skrajni čas, kreniti tudi v tem oziru na druga pota, sicer bo to važno sadno plemo popolnoma propadlo. Ravnati se nam je po sledečih vodilnih načelih: *Sekajmo le tako orehovo drevje, ki vsled svoje starosti ali pa vsled malovrednosti sadu nima kot sadno drevo nobene vrednosti — in odločno se lotimo zasajanja orehov povsod tam, kjer je za to ugodno podnebje, primerna lega in prikladna zemlja!*

Oreh je razmeroma precej občutljivo sadno drevo, bodisi v lesu, posebno pa v cvetju, in stoletne izkušnje uče, da uspeva le v *toplejšem podnebju*. Tako podnebje imamo pri nas skoro po vsej deželi do gotove višine. Seveda najprimernejše podnebje zanj imajo vse vinorodne pokrajine, kakor so po Dolenjskem, južnem Štajerskem, Goriškem itd. Vendar pa rase tudi veliko rodovitnih orehov po Gorenjskem in Notranjskem ter po drugih krajih, kjer ne uspeva vinska trta. Oreh namreč, dasi je občutljiv, vendar prenese — 25° C zimskega mraza. Šele pri — 30° C odmrje mlajše drevje in mlajši les na starejših drevesih.

Veliko večjega pomena za dobro rast in rodovitnost je pa *lega*. Od nje je najbolj zavisno, ali drevo uspeva in rodi, ali le klavrno životari. Splošno je znano in dokazano, da uspeva oreh le v *zavetnih, gorkih legah*. V tem oziru se je treba predvsem ravnati po izkušnjah posameznih krajev. Najboljše so *vinorodne lege*, splošno

pa vsa *topla rebra in brežine*, ki so zavarovane pred mrzlimi severnimi in vzhodnimi vetrovi. Najbolj neugodne so pa vlažne doline v bližini rek in močvirji. Sploh se je ogibati takih leg, kjer se radi pojavljajo spomladanski mrazovi (slana) in kjer je navadno tudi pozimi najhujši mraz. Kakor že omenjeno, je pri izberi lege izkušnja najzanesljivejša svetovalka. V tem oziru je skoro nemogoče podati kaka točnejša navodila. Mlajši gospodarji, ki še nimajo dovolj lastnih izkušenj, bi se morali posvetovati s starejšimi, na vse strani izkušenimi možmi svojega kraja.

Glede zemlje moramo povdarjati, da ljubi oreh *globoko, gorko zemljo*. Zlasti mu ugaja *kamenit, apnen*, čeprav suh svet. Stem pa ni rečeno, da bi ne uspeval v raznih drugih zemljah, kakor nam kažejo vsakdanje izkušnje. Neprikladna so zanj mokra tla in pa zelo pust peščen svet. Tudi prostori z visoko talno vodo mu uga-jajo tem manj, čim višje sega talnica. Sicer pa tla samanasebi še ne odločujejo, ker v najboljši zemlji ne uspeva, ako nima prave lege.

Pri zasajanju orehov je dalje velevažno, da izberemo *primerno vrsto*. V tem oziru je treba upoštevati dvoje, in sicer *kakovost sadu* in pa lastnosti drevesa. V naših krajih kaže saditi le *srednjedebele vrste s tanko lupino in polnim jedrom*. Seme bomo jemali z dreves, ki imajo *zdravo rast, ki pozno cveto* in o katerih je znano, da *redkokdaj pozebejo*. Pri izberi vrst se bo treba ravnati zopet le po izkušnji iz bližnje okolice. Vsakdo, ki namerava saditi in gojiti orehe, pozna v svoji bližini kako drevo, ki ima glede sadu in drevesa zgoraj označene lastnosti. *Od takega drevesa naj vzame seme za nove nasade*.

Prav predebele vrste niso vselej najboljše. Predvsem so bolj občutljive nego navadne; poleg tega pa jedro zelo debelih vrst navadno ni večje in težje nego pri srednje debelih, ker le narahlo napolnuje lupino. Pri dobrih, srednje debelih vrstah pa je lupina polna, kakor bi bila zalita.

Važno in zelo potrebno je končno še, da pojasnimo, kako orehe razmnožujemo in zasajamo. V tem oziru se oreh bistveno razlikuje od drugih sadnih plemen. Znano je namreč, da večina sadnih plemen (zlasti hruške in jablane), vzgojena iz semena, ne rodi takega sadu, nego drevo, ki smo vzeli od njega seme, ampak navadno slabejši. Zato moramo vse to drevje v mladosti cepiti, ako hočemo popolnoma zanesljivo razmnoževati gotove vrste z vsemi njihovimi lastnostmi. Pri orehih pa nam stoletne izkušnje kažejo, da izvečine obdrži drevo, vzgojeno iz semena brez požlahtnjevanja, lastnosti matičnega drevesa. Zato se razmnožujejo orehi vsaj pri nas le na ta način (spolno razmnoževanje), dasi jih tudi lahko cepimo prav tako kakor druga sadna plemena.

Iz semena vzgajamo orehe vobče na dva načina, in sicer tako, da sejemo seme na gosto v sejalnico, enoletne semenčake presadimo v drevesnico, kjer v petih letih vzgojimo deblo in vrh, in jih potem šele presadimo na stalno mesto. Ali pa sadimo seme kar naravnost na stalno mesto. Na ta način vzgojeni se razvijajo posebno nemoteno in se razrasejo v mogočna drevesa, ki dočakajo visoko starost. Seveda je pa pomisliti, da potrebujejo mlade rastline prva leta posebnega varstva, in je gotovo lažje obvarovati jih, ako so blizu skupaj (v drevesnici), nego pa, če so raztresene posamez v velikih razdaljah po posestvu.

Orehe za seme nabiramo v jeseni, ko zorijo. V to svrhu vzamemo samo *najlepše, popolnoma normalno*

razvite zrele plodove, jih razgrnemo na zračnem prostoru (v podstrešju) prav na tenko, da se posuše na zraku ali, če mogoče, na solncu. Med sušenjem jih je treba večkrat premešati. Tako posušeni orehi ohranijo kaljivost do zgodnje spomladi.

Sejati bi morali orehe pravzaprav v jeseni. Toda težko jih je obvarovati pred mišmi. Zato vobče bolj priporočajo spomladno setev. Da se pa seme čez zimo vendarle preveč ne izsuši, ga vložimo na zimo v zabojčke med vlažno zemljo, sipo, šoto ali žaganje. Šota bi utegnila biti posebno priporočljiva, ker je obenem razkuževalno sredstvo in vsled tega v njej orehi ne morejo plesniti. Na dno zabojčka denemo torej najprej za dober prst na debelo kake zgoraj naštete tvarine, potem plast orehov, potem zopet plast zemlje itd., da je zabojček poln. Orehe polagamo drug poleg drugega, in sicer tako, da leže na šivih, nikakor jih pa ne smemo postavljati pokoncu na popek ali konico. Prav tako jih polagamo tudi v zemljo, ako sadimo seme na stalno mesto. Napolnjen zabojček pokrijemo s stekleno sipo ali kako kamenito ploščo, da se ne izsuši in da ne morejo miši do semena. Zabojček lahko spravimo čez zimo v hladni, suhi kleti. Še bolje pa je, ako ga zakopljemo na vrtu pol metra globoko v zemljo, kjer ostane do konci marca.

Kdor namerava gojiti orehe v drevesnici, naj že v jeseni pripravi zanje primeren solnčenat prostor na zelenjadnem vrtu, kakem zelniku ali dobri njivi z globoko, gorko in rodovitno zemljo. Prostor naj globoko prekoplje in pusti čez zimo v kepah, da zemljo zimski mraz lažje predela. Po potrebi naj primeša zemlji tudi predelanega komposta. Šele začetkom aprila, ko je čas orehe sejati, zemljo poravnamo in razdelimo v gredice po 120 m široke. Na vsako gredo pridejo štiri vrste orehov po kakih 15 cm vsaksebi. Seme polagamo ob vrstici 10 cm globoko. Ako so čez zimo v zemlji ali šoti vloženi orehi že nakalili, jih je treba saditi posebno previdno.

Zelo dobro je tudi, ako setev pokrijemo za kak prst na debelo z drobnim, predelanim hlevskim gnojem.

Začetkom maja začno bosti prve rastlinice iz zemlje. Do konca maja izkali vse, kar je zdravo, in do jeseni zrastejo 30 do 40 cm visoko. Med letom ni drugega dela z njimi, nego da jih pridno plejemo, da jih ne zaduši plevel. Pozno na jesen ali pa zgodaj spomladi semenčake izkopljemo prav previdno, da jim ne poškodujemo korenin, ter jih presadimo v drevesnico. *Niti korenin, niti debelc pri presajanju nič ne krajšamo.* V drevesnici gojimo orehe potem štiri do pet let približno tako, kakor jablane ali hruške. Obrezujemo jih vedno le ob času, ko so zeleni, nikdar pa ne pozimi ali spomladi, dokler so še goli. To pravilo velja tudi za odrasle orehe, ki jim brez škode lahko odžagamo ali skrajšamo kako vejo, ako to storimo ob pravem času.

Na podoben način bomo sejali orehe na stalno mesto; razloček je samo ta, da jih v tem slučaju nič ne presajamo. Seme pripravimo v jeseni, kakor opisano zgoraj. Takisto tudi že v jeseni ali vsaj pozimi določimo prostore, kjer bo stalo kako posamezno orehovo drevo. Vsak tak prostor najprej zaznamujemo z močnim kolom, ki ga trdno zabijemo v zemljo. Potem pa okrog vsakega kola prekopljemo zemljo vsaj 60 cm v premeru in kakih 40 cm na globoko. Neobhodno je tudi potrebno, da zemlji primešamo predelanega komposta ali pa kake druge dobre pregnojene vrtno zemlje. Začetkom aprila, ko je čas saditi, potaknemo okrog vsa-

kega kola tri ali štiri orehe 10 cm globoko. Takoj, ko pribode iz zemlje prva kal, je treba prostorčke okrog kolov zanesljivo zavarovati pred živino in drugimi neprilikami. Najceneje bo, ako kroginkrog kola natakne trnjevih vej (črni in beli trn, češminjeve ali akacijeve veje itd.). Kdor pa zmore, naj zagradi vsak kolobarček okrog kola z žično mrežo, tako kakor gradimo jablane pred zajcem.

Pa še enega sovražnika imajo mladi semenščaki, ki jih gotovo uniči ali vsaj močno ovira v rasti. To je plevel. Neogibno je torej potrebno, da vsak prostorček, kjer rasto mladi orehi, večkrat na leto oplejemo, tako dolgo, da odrasejo. Prvi dve leti pustimo rasti vse semenčake. Šele pozneje odstranimo vse slabejše rastlinice, najkrepkeje pa pustimo. Na ta način dobimo jako enakomeren nasad. Tudi tu je dobro, ako pokrijemo prostore, kjer so posejani orehi, s hlevskim gnojem.

Končno omenim še, da orehe na stalno mesto lahko sadimo tudi jeseni. Da jih pa nam ne uničijo miši, posadimo plodove v lončke in precej goste žične pletenine in jih potopimo pri kolu v zemljo. Tako je seme popolnoma na varnem in prav zgodaj kali. Žična mreža prva leta ne ovira korenin, pozneje pa itak sprhni.

Kdorkoli ima priliko in kak ugoden prostor za orehe, naj ne zamudi zopet enega leta, ampak takoj naj se loti dela, kakor je tu opisano. Hvaležni mu bodo potomci in domovina.

* * *

Izkušen posestnik-sadjar opisuje po lastni izkušnji kako je ravnati s semenskimi orehi, da gotovo izkale in da dobimo lepo, mlado orehovo drevje takole:

Orehe za seme vzamemo z drevesa *dobre vrste*, ki v dotičnem kraju, kjer nameravamo orehe stalno saditi, dobro prenaša dotično podnebje. Odbrati moramo *najlepše razvite*, popolnoma *zrele* in *zdrave* sadove. Na kak način pokvarjeni, enostransko razviti, strti ali piškavi orehi niso za seme.

Ko vzamemo orehe z drevesa, jih sušimo na solncu in vetru dva do štiri dni.¹⁾ Potem pripravimo primeren zabojček (najboljši so majhni zabojčki, da se lažje z njimi ravna, ko se devajo v zemljo in jemljejo iz nje). Na dno zabojčka nasujemo 6 cm na debelo rahle prsti in na vrh položimo za seme pripravljene orehe drug poleg drugega tako, da se med seboj ne dotikajo. Ko je prva plast orehov položena, jo pokrijemo z rahlo zemljo 6 cm na debelo. Na vrh te zemlje položimo drugo plast orehov ravnotako kakor prvo in jo zopet pokrijemo 6 cm na debelo z rahlo prstjo. Nato skopljemo kje na prostem na vrtu, kjer ne stoji ali zateka voda, jamo tako globoko, da vanjo lahko potopimo zabojček, z zemeljsko površino v isti višini. Zabojček pustimo v zemlji vso zimo do spomladi.

Koncem aprila ali prve dni maja ga vzamemo iz zemlje ter ga previdno raztrgamo, ker na ta način najlažje dobimo orehe nepokvarjene iz zemlje. Ker²⁾ imajo večinoma že kali, jih moramo *takoj* posaditi *posamez* na tista mesta, kjer hočemo imeti orehovo drevje. Ako je spomlad mrzla in se svet bolj pozno razgreje, vzamemo zabojček z orehi tudi kak teden kasneje iz zemlje.

Samoobsebi je umevno, da je treba mesta, kamor sadimo izkaljene orehe, o pravem času in temeljito pripraviti, ako hočemo, da bodo mlade rastlinice hitro in čvrsto rastle.

¹⁾ Orehe sem sušil tudi že samo en dan ter drugi dan že posadil ali vložil v zabojčke, kakor gori povedano, torej popolnoma sveže, pa so tudi skoraj vsi kalili.

Ko orehi zrastejo 6 do 10 cm visoko, jih opleiemo da se v plevelu ne zaduša. Tudi pozneje jih je treba večkrat opleti, ker s tem jako pospešujemo rast.

'Iz »Slovenskega Sadjarja«.

ZADEVE in NAREDBE deželne vlade za Slovenijo.

Vojne dajatve.

Naredba celokupne deželne vlade štev. 328. z dne 29. januarja 1919. Uradni list XLV.)

Z ozirom na dogodke ob naši severni meji se je izkazala potreba, da oborožena moč še nadalje uporablja vojne dajatve, omenjene v zakonu z dne 26. decembra 1912, in da se dosednji predpisi o vojnih dajatvah izpreminjajo tako-le:

Rok, s katerim neha dolžnost za vojne dajatve, je podaljšan na nedoločen čas.

Rok, do katerega je treba prijaviti zahteve po povračilu za vojne dajatve ali po odškodnini za povzročeno škodo, je istotako podaljšan na nedoločen čas.

* * *

Kupčija s konji prepovedana.

Opozarjajo se vsi konjerejci in posestniki koni, da je vsaka kupčija s konji, ki so bili last bivše avstro-ogrske armade, strogo prepovedana. Oškodovani bodo kunci, ker se ne bo oziralo na protipostavne kunčije, proti prodajalcem se bo pa postopalo uradno. Istotako je zabranjen vsak izvoz konj čez deželne meje.

* * *

Odškodnina za baje izgubljeno civilno obleko.

(Intendanca II. vojnega okrožja v Ljubljani z dne 4. februarja 1919. Uradni list XLVIII.)

Ker prihajajo dannadan k vojaški intendanci odpušteni vojniki ter zahtevajo odškodnino za baje izgubljeno obleko, ki so jo svoječasnno shranili pri pristojnih krdelih, ne da bi mogli dokazati upravičenost svojih prošni, se razglasi sledeče: Vsakemu možu se ima pri odpustu iz vojaške službe (proti oddaji vojaške obleke) izročiti civilna obleka, ki jo je dotičnik svoječasnno shranil pri pristojnem krdelu. Če se je civilna obleka izgubila ali pa ni dosežna iz katerega drugega vzroka, se ima možu izročiti kot nadomestek porabna vojaška obleka. Če je bil torej mož od svoje vojaške oblasti odpuščen s porabno vojaško obleko ali se je s tako vrnil z bojišča, nima več pravice do odškodnine, ker velja že ista obleka kot nadomestek. Ako je mož svojo civilno obleko shranil pri kakem krdelu v območju Slovenije, se ima osebno, pismeno ali po kakem zaupniku obrniti na dotično krdelo ter tam prevzeti svojo obleko. Če obleke ni več tam, lahko zahteva prizadeti odškodnino s tozadevnim potrdilom pri oblasti, ki ga je odpustila. Ako je pa krdelo, pri katerem se je obleka shranila, izven območja Slovenije (v Nemški Avstriji itd.), ima prosilec prošnji za odškodnino priložiti izjavo, da je svojo civilno obleko svoječasnno shranil pri vojaški upravi ter je ni dobil več vrniti. Tako izjavo ima potrditi pristojna občina in orožništvo. Razen potrdila, oziroma izjave, da se je obleka izgubila, se ima prošnji priložiti tudi potrdilo,

da se je vojaška obleka resnično vrnila vojaški upravi; ta potrdila izdaja dotično poveljstvo, ki je prevzelo vojaško obleko. Tako onremliene prošnje naj se notom občinskih uradov pošiljajo vojaški intendanci v Ljubljani. Upravičene prošnje se bodo upoštevale ter bo deželna vlada, oziroma vojaška uprava poravnala odškodnino v denarju do največ 80 kron ali pa s civilno obleko v naturi.

VPRAŠANJA in ODGOVORI.

Va vaa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na sloj, kmetijsko krstno krantko ali na predništvo »Kmetovalec« se našelno odgovarja in »Kmetovalec« odgovori, ki so splošno poznani, se uvrsta med »Vprašanja in odgovore«, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno. Za la priloga znamka za odgovor. Odgovarja se edino na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; besedna vprašanja ali taka, ki so znamenovana le z začetnimi črkami se vršijo v kol V »Kmetovalec« se pri vprašanju nikdar ne nalaga vprašalca vo ima ampak vedno le priloga že imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na štiri vprašanja, ki so prišla vani 4 dni pred izdajo lista; na vsake do štiri vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kakšno kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se na odgovarja v »Kmetovalec« ampak le pismeno. Za la pismo priložena 1 K v znamkah kot pripavek k družbanemu pokrštnskemu zakladu. Zadnje vlasti vala za pravne odgovore ki seveda morajo biti le splošne vsebine, kajti uradništvo ne more poznati vseh, vsaah zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakoga jamstva.

Vprašanje 10. Imam vinograd v bolj ravni legi z ilovnato težko, boli mokro zemljo, kjer mi spomladi trte rade v soku pozebejo, če pritisne hud mraz, posebno če se pozno reže in sok močno teče. Pri nas pravimo, da v takih legah trsje *goba kolje* (vničuje), namreč, ker očesa ne poženejo več, pa mrga izteka in se po starem lesu delajo kraste. Ali je proti gobavosti trt kaka pomoč? Kdaj je boljše rezati trte pozimi ali spomladi? Jaz tudi delam zimsko praho (kop), tukajšnji vinogradniki pa pravijo, da zimska kopa škoduje, ker korenine vsled vlage še bolj trpijo in postane trs še bolj mežaven, ter spomladi prehitro odžene. Sčim bi se dalo preprečiti, da ne bi trsje stopilo takoj v sok, ko postane malo toplejše? Ali je zimska praha priporočljiva? (F. N. v B. pri Ptui.)

Odgovor: Na prvo vprašanje dobite odgovor v spisu, »Gobavost ali rapavost trt« v današnji številki »Kmetovalec«, iz katerega razvidite, kaj je glavni vzrok tej bolezni in kako se ji odpomore.

Zimska praha je zelo priporočljiva, resnica pa je, da se prekopana zemlja bolj napoji z zimsko vlago in da prično v prekopani zemlji trte nekoliko prej odganjati kot v neokopani. To pa, da pozimi kopate, ni glavni vzrok gobavosti Vaših trt, temveč težka zemlja, najbrže nizka lega in morda tudi neprikladna podlaga, zlasti če so trte cepljene na montikoli ali kaki drugi rupestris sorti. Zgodnja režnja ni prikladna za kraje, kjer trte pozimi ali spomladi rade pozebajo, ker zgodaj obrezane trte preje odganjajo. Zimska ali celo jesenska režnja je pa le za južne kraje brez snega, kakor je na pr. Goriška, Vipavska itd., ne pa za Dol. Kranjsko ali Štajersko. Pri nas ne kaže rezati pred koncem februarja. To, da trta po pozni režnji rajši oteka, ni, kakor vidite iz spisa, vzrok gobavosti. Da pa ne teče sok po očesih in da se na teh ne delajo kraste, je treba rano narezati nekoliko poševno, in sicer na nasprotni strani. — Če hočemo doseči, da trte kmalu odganjajo, jih takoj po režnji namažemo z zeleno galico. V sto litrih vode raztopimo 30 do 40 kg zelene galice in 1 l žveplene kisline. S to tekočino dobro namažemo ves trtni les. To sredstvo učinkuje sicer v prvi vrsti proti črnemu paležu, zadržuje pa tudi vegetacijo, t. j. poganjanje trt. B. Skalický.

Vprašanje 11. Od deželne vlade štajerske iz Gradca sem prejel plačilni nalog, po katerem naj plačam davek od vina za domačo porabo. Ker po mojem mnenju nemška vlada nima pravice terjati od nas tega davka,

prosim pojasnila, kako se imam ravnati v tem slučaju? Ali naj plačam davek od vina štajerski vladí v Gradcu? (F. F. K. v B).

Odgovor: Nemška vlada na Štajerskem, kakortudi Kmetijska družba v Gradcu skušajo na vsak način izvleči našim kmetovalcem in posebno davkoplačevalcem po možnosti čimveč pristojbin in davkov, da stem oskodujejo našo državo. Pri tem računijo z nevednostjo kmetov in deloma tudi na njih somišljenike, ki ne čitajo naših listov in naredb deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani. To stališče nemške vlade je popolnoma napačno, kajti ona nima pravice zahtevati nikakih plačil iz pokrajin, ki se nahajajo v območju deželne vlade za Slovenijo v Ljubljani. Vaše mnenje je popolnoma pravilno, da nemške oblasti v Gradcu nimajo nikake pravice več zahtevati teh plačil od naših kmetov. Priporočamo Vam, kakortudi vsem štajerskim kmetovalcem in davkoplačevalcem, da se na take plačilne naioge in podobne naredbe ne ozirate, ampak jih enostavno zavrzete. Davek, kakortudi vse pristojbine, kakor Vam je tam predpisan, morate plačati našim davčnim oblastim.

Vprašanje 12. V našem kraju se večkrat pojavlja neka bolezen na jetrih prasičev. V jetrih so včasih manjše kroglice z belkasto tvarino ali pa veliki mehurji, napolnjeni z zagnojeno tekočino. Nekatera jetra so tako obolela, da se jim mora zavreči. Kaj povzroča prasičjo bolezen na jetrih? (L. K. v Z.)

Odgovor: Tako bolezen imenujemo *metljaj* in vzrok so ji neke vrste pijavk, ki se zarijejo v jetra in žive v žolčnih cevah istih. Ta bolezen se prikaže navadno v mokrih letih ali pa tudi v krajih, ki so bolj vlažni. Povzročitelj te bolezni je neka vrsta pijavke, ki izleže veliko število jajc. Ta prihajajo v želodec in od tam z blatom na dan. Iz njih se pa izležejo ličinke le tedaj, če pridejo v vodo, kar se posebno pogosto dogaja v mokrih letih, ako prihajajo ta jajca z gnojem na mokre travnike in od tam v vodne luže. Po štirih tednih se razvijejo iz njih ličinke, ki jih požrejo vodni poiži in tako pridejo v dihalja teh živali. Tu se prelevijo v drugo vrsto, ki jo imenujemo *sporociste*. Iz njih nastanejo na nespolen način *reije* in iz teh *siednjič* *cerkarije*. Te se izločijo iz poiža, piavajo nekaj časa po vodi, nakar se zaokrožijo in pripepijo na rastline. Če se potem krmi prasiče s tako travo, kjer se nahajajo take *cerkarije*, pridejo te v želodec, kjer se zbude k novemu življenju in začno prodirati skozi želodčne stene k jetrim. Tu najdejo primerno hrano, napadejo jetrno celice in se razmnože v jetrih. Tako okužena jetra ne morejo nič več izločevati zadosne množine za prebavljanje in presnavljanje neobhodno potrebne žolca, kar povzroča v kratkem smrt prasica. Te bolezni se ubranimo na ta način, da ne krmimo prasičev s travo z močvirnatih travnikov.

Vprašanje 13. Moje kokoši bolehajo na jajčniku. Čepijo v gnezdu, toda jajc ne morejo zleči. V zaklani kokoši so bila jajca v jajčniku zdrobijena. Nekateri kokoši tudi poginejo. Zakaj kokoši bolehajo na jajčniku? (L. K. v Z.)

Odgovor: Pri perutnini se večkrat zgodi, da nastane vnetje jajčnega črevesa, posebno pogosto pa pri kokosh. Znaki te bolezni so sledeči: Kokoši izležejo jajca z mehki lupinami, in še te bolj poredkoma ter z veliko težavo. Mnogokrat se zamašijo tudi, da bi znesle jajce, se držgajo z zadnjim delom ob tla, nemirno tečajo semtertja, izskajo iz jajčnika beljakovinsto snovi ali v suiz zavite apuene drobce. Večkrat tudi kokoš v kratkem času pogine. Vzroki tej bolezni so različni. Največkrat so temu vzrok prevelika jajca brez lupine, ker so kokoši krmijene preveč z beljakovinsto hrano, prehitro proizvajajo jajca

in imajo premalo apna za sestavo lupine na razpolago. Mnogokrat se taka jajca zdrobijo v jajčniku in nastane tam vnetje jajčnega črevesa. To se vname, se ne more dovolj razširiti, da bi spustilo jajce, žival zbolí in, ako ni kmalu pomoči, tudi pogine. Najboljše sredstvo proti tej bolezni je pokladijanje apnenih snovi, klajnega apna, zidnega ometa, apnenega peska in podobno. Nadije treba prenehati s premočno beljakovinsto krmo in po možnosti pokladati dovolj zelenjave. Ako se pri kokoši opazi znake te bolezni, potem ji pomagajmo stem, da skusamo polagoma iztisniti jajce iz jajčnega črevesa. Ako je to brezuspešno, potem je najbolje žival zaklati. Meso je še vedno užitno, ako je kokoš zaklana najkasneje 12 ur po začetku te bolezni. Kokoši, ki več časa trpijo na tem in se jih zakolje šele, ko imajo poginiti, so neužitne.

Vprašanje 14. Od mesarja lahko dobim, kadar kolje, govejo kri, zato vprašam ali je goveja kri dobro krnilo za prasice in kako bi jo bilo v to svrhu rabiti? (G. L. v K.)

Odgovor: Prasiči so vsejedci, to je, krmijo se z rastlinskimi in živalskimi krmili. Kri je živalsko krmilo, ki obsega obilo, in sicer okrog 20% lahko prebavnih beljakovin, tako da jo je smatrati za izborno močno krmo za prasice. Dasi ravno žro prasiči sirovo kri zelo radi, vendar Vam svetujemo, je ne pokladati take, četudi jo morda zmešate z drugimi krmili, kajti z njo se lenko okužijo, ako je kri od obolelih živali, ki se večkrat porablja za zakol. Priporočamo Vam torej, da skuhate govejo kri skupno z drugo krmo, na pr. s turščico, z otrobi ali pa z manjvrednimi žitnimi in ajdovimi plevami ter jo šele ohlajeno pokladate prasičem.

T.

Vprašanje 15. Naši kmetovalci imajo glede rezanja semenskega krompirjevega gomolja različno mnenje, in sicer svetujejo eni saditi odrezek z enim, drugi zopet s tremi očesi. Vprašam torej, kako je pravilno rezati krompirjevo gomolje za saditev? (T. F. v J.)

Odgovor: V krompirjevem gomolju nakopičeni škrob (šitirka) daje potrebno hrano kalici, dokler ta ne prode iz zemlje na svetlo in ne ozeleni. Zelena zrna (klorofil) v razvijajočem se listu, ki se pa tvori le tedaj, če ima rastlina zadostno svetlobo, omogočujejo, da celice lista sprejema iz zraka ogljikov dioksid, ki služi skupno z drugimi hranilnimi snovmi, ki jih dovajajo koreninice rastlini za hrano. Čim večji je semenski gomolj tem krepkejši in močnejše se razvijeta (če so seveda dani tudi drugi pogoji za rast) kalic in mlada rastlina. Kakor sodimo pri mladi živini po telesni obliki na dobre plemenjake in plemenice tako tudi lahko od krepke in mogočno razvite mlade rastline pričakujemo, da nam v jeseni obrodi obilo sadu. Glede saditve krompirja je omeniti, da je, kakor so dokazali poizkusi in izkušnje raznih strokovnjakov in umnih kmetovalcev, saditi srednje veliko, in sicer celo gomolje s 6—10 očesi. Če pa imamo na razpolago le večje krompirjeve gomolje, potem se semensko blago z razrezanjem seveda lahko pomnoži. V to svrhu je krompir prerežati po dolgem, tako da dobita obe dve polovici isto število očes. Razrezati gomolje na male kosce z enim očesom nikakor ni priporočati, kajti v tem slučaju ne uobi kalic iz gomolja potrebne hrane, ki bi mu omogočila rast, da bi mogel prodreti iz zemlje, zato kmalu podleže v zemlji se nahajajočim gnilobnim givam in plesnobi. Če se torej krompirjeve gomolje že reže, potem je vsekakor priporočati, da se to vrši tri do štiri tedne pred saditvijo, kajti v tem času se ranjena gomoljeva ploskev obda s prutasto skorjo in tako zaceli ter stem prepreči v zemlji okuženje s strani škodljivega plesnobelega trosu in gliv.

Vendar moramo tako narezani krompir hraniti le na polnoma suhem prostoru, kjer ni takih snovi, ki bi pospeševale razvijanje plesnobe. T.

Vprašanje 16. Kako bi mlademu juncu naravnal skrivljeni rog?

Odgovor: Pri mladi živini se nepravilna rast roga prav lahko popravi, in sicer na ta način, da se rog na tej strani kamor ga hočemo upogniti, seslabi. V to svrhu je v dolžini dveh do treh centimetrov in v debelini do pol centimetra izrezati vrhno plast rogu, nakar ga je pritrditi v smeri, kakor si ga želimo, na izdolbeno desko. V ta namen se sicer prodajajo že izdelane deske, vendar bi jo bilo v sedanjih dobi težko dobiti. T.

Vprašanje 17. Lansko leto sem nasadil oves, na katerem pa se je pozneje, posebno na klasi, razvila neke vrste plesnoba, ki je okužila obilo semen, tako da je v njih ostal le črn prah. Ker se mogoče ta bolezen prenese s semenom, zato vprašam, kako je ravnati z ovsnim semenom, da se pozneje na rastlini ne razvije črna plesnoba? (G. P. v N.)

Odgovor: Vaš oves je okužila ovesna snet (Ustilago avena in U. laevis). Trosti te sneti pridejo v zemljo deloma z gnojem, največ pa seveda s semenom. Snet napade v zemlji najprej kalič, nakar se pozneje razširi po celi rastlini, posebno pa v klasu, kjer uniči razvijajoče se seme. Ker živi tros sneti v gnoju, kamor pride s slamo okuženega ovsa, tri do štiri mesece, zato se priporoča trostiti na njivo le starejši gnoj. Tudi na Vašem semenu je obilo trosov teh sneti, zato je edino sredstvo, da se obvarujete razširjanja te nevarne bolezni, namakanje semen v razkuževalnem sredstvu. V to svrhu je raztopiti v 80 l vode 200 g razkuževalnega sredstva uspuluma, in v tej raztopini namakati seme približno eno uro. Uspulum, kakor tudi natančnejši popis o snetjavosti žita, je dobiti pri naši družbi, kot Gospodarsko navodilo štev. 57. »Snetjavost pri žitu« za 20 v. T.

KMETIJSKE NOVICE.

Osemindvajsetletnica podružnice v Breznici.

Dne 26. aprila t. l. obhaja podružnica Slovenske kmetijske družbe v Breznici na Gorenjskem osemindvajsetletnico svojega obstanka. Takratni učitelj, sedanjí nadučitelj gospod Josip Ažman, je tedaj hodil od vasi do vasi ter nabral 37 novih udov, medtem ko jih je bilo že od prej vpisanih 14. Dne 26. aprila 1891. l. je sklical občni zbor, kateremu je prisostvoval in istočasno tudi obdržal kmetijsko predavanje takratni tajnik, sedanjí zaslužni generalni ravnatelj Slovenske kmetijske družbe g. Gustav Pirc. Na tem zborovanju je bil izvoljen predsednikom župnik g. Tomaž Potočnik, ki je predsedoval do svoje smrti dne 26. maja 1910. Drugi predsednik je bil Josip Žemlja, posestnik v Vrbi. Ko je bil ta vpoklican v vojak, je prevzel predsedstvo Ivan Finžgar, posestnik in župan na Breznici. Podružnica je štela ves čas precejšnje število udov, ter ima tudi dovolj kmetijskih strojev, manjka ji samo primerne šrambe zanje. Podružnica v Breznici je bila izmed prvih podružnic tiste vrste, ki so se ustanovljale na Kranjskem po župnijah. V isti dobi so bile ustanovljeni namreč tudi podružnici v Begunjah pri Lescah in Št. Vidu nad Ljubljano, pri katerih so bili ustanovitelji tudi ljudsko-šolski učitelji.

Kmetijski tečaj za invalide na kmetijski šoli v Št. Jurju ob Juž. žel. V sedanjí kmetijski tečaj se sprejme na željo poverjenstva za socialno skrb deželne vlade za Slovenijo še 8 invalidov iz Štajerske. Ta tečaj

ima pomen zlasti za one, ki hočejo prevzeti kake kmetije, pa imajo od kmetijstva že z doma gotove pojme. Stroške za to nosi komisija za preskrbo vračujočih se vojakov. Prijaviti se je treba najpozneje do 20. t. m. pri podpisanem ravnateljstvu. Pismenim prijavam naj se priložijo sledeči izkazi: o invalidnosti kot bivši vojak ter sedanjem zdravstvenem stanju, o premoženjskih in družinskih razmerah, o domovinski pristojnosti, o predvojnem poklicu in splošni izobrazbi. Župni in občinski uradi kakortudi podružnice Slovenske kmetijske družbe se naprosijo, da opozore primerne invalide na ta tečaj.

Viničarski in sadjarski tečaj za invalide na Grmu. V viničarski in sadjarski tečaj, ki se prične še ta mesec na Kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu, se sprejme še sedem invalidov, ki imajo zdrave oči in roke in znajo dobro čitati in pisati. Tečaj bo trajal do jeseni. Prijave naj se pošiljajo ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu. Stroške za obiskovalce tega tečaja plača komisija za preskrbo vračajočih se vojakov. Obiskovalci dobe 1 K priboljška na dan. Župni in občinski uradi, kmetijske podružnice in zadruge naj invalide opozore na ta tečaj.

Slovensko gozdarsko društvo. Opozarjamo na anašnja prilogo, s katero vabi krajevni odbor »Slovenskega gozdarskega društva« na Vrhniki k pristopu k temu društvu. Organizacija gozdnih posestnikov je dandanes posebno važna, ko se pripravljajo tako temeljite izpremembe v gozdni posesti kakor tudi v gozdarskem obratu sploh. Vsled tega naj nihče ne zamudi, ki ima kaj interesa na tem, pristopiti k tej organizaciji.

URADNE VESTI

Slovenske kmetijske družbe.

Razpis

službe strokovnega tajniškega uradnika pri Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani.

Podpisana družba nastavi tajniškega uradnika s sedežem v Ljubljani, ki bo v prvi vrsti vršil posle družbenega tajnika, v kolikor se ti neposredno tičejo družbenih podružnic in njih udov v slovenskem ozemlju Štajerskega.

Ta služba se podeli le izsošanemu agronomu, ki je v kmetijstvu praktično izvežban, ki dobro pozna kmetijske razmere v slovenskem Štajerju, ki je večš pisarniškega dela in ki je sposoben javno predavati o kmetijstvu.

Prosilci za službo naj vložijo prošnje, opremljene z vsemi spričevall in s popisom svojega življenja pri podpisani družbi

do 1. marca t. l.

Imenovan tajniški uradnik bo nastavljen na podlagi družbenih pravil z nadomestno službeno pogodbo, ki mu zagotavlja pokojnino v zmislu zakona za starostno zavarovanje zasebnih uradnikov in se njegova plača določi po dogovoru.

Slovenska kmetijska družba v Ljubljani.

Predsednik: prelat A. Kalan s. r.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe i bo dne 2. marca 1919. ob treh popoldne v hiši načelnika.

S P O R E D:

1. Poročilo načelnika; 2. pregledovanje letnega računa; 3. volitev načelnika in odbora; 4. volitev delegatov za občni zbor Slovenske kmetijske družbe; 5. slučajnosti.

Opomba: V slučaju nesklepnosti, se vrši pol ure pozneje drugi občni zbor, ki bo sklepal ob vsakem številu navzočih udov.

Boh. Bela. 9. svečana 1919.

Ivan Burja, načelnik.

Gozdnim posestnikom v Sloveniji!

Nova doba našega narodnega in gospodarskega življenja zahteva združitev in organizacijo onih sil, ki naj zastopajo koristi posameznih skupin. Kamor se oko ozre, vidi živo vrvenje. Politične stranke so se prenovile, popravile, oziroma razširile svoj program. Stanovske organizacije delujejo pridno, se združujejo, sestavljajo smernice svojega delovanja. Delavstvo, organizirano po strokah in v politične stranke, stopa z močno silo na plan. V kmetijstvu opazujemo istotako delovanje na zadružnem polji in naša krasna organizacija, velika Slovenska kmetijska družba, je razširila svoj delokrog na celo Slovenijo.

Vendar so te slednje organizacije v svojih smereh bolj tehnično trgovske, ne spuščajo se toliko na ono polje, kjer je treba nastopati v obrambo svojih pravic proti novim strujam državnega življenja. Zlasti pa je tista panoga našega zemljiškega gospodarstva skoro pozabljena, ki je izrednega pomena za naše narodno gospodarstvo, ki nam lahko omogoči vzdrževanje vrednot denarja v novi državi in je važna za preskrbo najpotrebnejših življskih pogojev prebivalstva itd. **To je naše gozdarstvo.** Ta stroka se je v javnosti tako malo pojavljala, da bi nepoznavalec razmer, ki bi sodil po javnih nastopih, ali po časopisju, moral priti do zaključka, da na Slovenskem gozdov sploh ni. — Le popotniku po Sloveniji kažejo lepi poraščeni griči in gorovja, da je tudi gozdarstvo po Sloveniji lepo razvito in statistika nam kaže, da obsega po naših pokrajinah z gozdom obraščeno zemljišče okoli 45% vse površine.

Krajevni odbor

Slovenskega gozdarskega društva

na

Vrhniki.

Ker se pa s hitrimi koraki bliža čas nameravanih reform, je treba neorganizirano gozdno posestvo združiti v društvo — **Slovensko gozdarsko društvo** —, čegar namen bodi ščititi interese gozdarstva po vseh slovenskih pokrajinah. Zlasti je važno, da bi tako strokovno društvo že v najbližji prihodnosti s svojim posvetovalnim glasom moglo vplivati na izvršitev agrarne reforme ter očuvati državo in posameznike nepopravljive škode, ki lahko nastanejo vsled usodepolnih in prenagljenih sklepov.

Novo društvo naj bi v tesnem stiku s „Slovensko kmetijsko družbo“ in s „Hrvatsko-slavonskim šumarskim društvom“ v Zagrebu pomagalo reševati velevažen gospodarski problem v soglasju s čim širšo javnostjo.

V Mariboru se je že zasnoval krajevni pripravljalni odbor, ki tam zbira ude, za Kranjsko pa je to nalogo prevzel podpisani pripravljalni odbor. Gozdni posestniki in prijatelji lepe gozdne narave se tem potom nujno vabijo, naj **takoj** priglasijo svoj pristop k društvu s tem, da podpišejo in točno izpolnijo spodnjo prigrasnico, jo odtrgajo od tega lista in takoj vpošljejo na

Krajevni odbor Slovenskega gozdarskega društva na Vrhniki.

Prijavljam svoj pristop k
Slovenskemu gozdarskemu društvu.

Datum.

Podpis.

Natančni naslov:

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

**Uradno glasilo
Slovenske kmetijske družbe.**

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 5 K na leto.
Posamezna številka stane 40 h.

Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inserat na vsi strani 240 K, na $\frac{1}{2}$ strani 160 K, na $\frac{1}{4}$ strani 90 K, na $\frac{1}{8}$ strani 40 K in na $\frac{1}{16}$ strani 20 K. Družabnikom 10 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 90 h.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe; tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 3. V Ljubljani, 15. februarja 1919. Letnik XXXVI.

Modro galico za škropljenje trt

za bodočo pomlad nujno priporoča Slovenska kmetijska družba prav hitro naročiti z ozirom na tozadevne družbene objave v 1. in 2. številki letošnjega »Kmetovalca«. Po zanesljivih pojasnilih od strani merodajnih činiteljev, katerim so prometne razmere na železnicah dobro znane, se je prav zelo bati, da bo bržkone železniški promet silno omejen, če ne popolnoma ukinjen, kajti lokomotive so v tako slabem stanju, da bodo odpovedale; tudi ni dovolj maže za stroje in vozove, premoga primanjkuje od dne do dne več in rudokopi kakor železnice se imajo boriti s silnim pomanjkanjem delavcev. Na izvršitev sedanjih naročil se mora čakati 3 do 4 tedne, ter bo ta doba vedno daljša in končno se utegne pripetiti, da železnica sploh ne bo sprejemala prevažanja modre galice, saj so v Nemški Avstriji, odkoder pride modra galica, že sedaj tovorni promet omejili na najnujnejše potrebščine, med katere pa modre galice ne štejejo. V slovenskem ozemlju potrebujejo vinogradniki kakih 75 vagonov modre galice, a danes je družba sprejela naročila šele samo na 10 vagonov. V takih razmerah odklanja Slovenska kmetijska družba napram vinogradnikom vsako odgovornost.

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v denarju ali znamkah, sicer se naznanila ne objavijo. Upravišтво ne prevzame posredovanja.

Suhe gobe (jurčke) kupuje po najvišjih cenah tvrdka M. Geršak & Co., Ljubljana Kongresni trg 10. 119

Brenko sol, mizarski klej, strešno lepenco, pocinkano žično mrežo, portlandcement in razno železnino nudi A. Sušnik, trgovina z železnino, Ljubljana, Zaloška cesta 21. 219

Sadna drevesca, jabolka, bruske, orehe, več sto divjih kostanjev ima na prodaj Jakob Pintar, Sv. Tomaž 26, pošta Škofja Loka. Cena po dogovoru. 11

Najboljše apno ima vedno naprodaj I. Taufer, apnenica, Zagorje ob Savi. 17

Lep plemenski prasič star 7 mesecev, težak do 90 kg je naprodaj za ceno po dogovoru. Franc Jesihar, posestnik na Račici 3., nad Gamelji. 18

Molzna krava, psica čuvajka, stara mlatiščica za vodno moč, stara slamožnica je naprodaj. Več pove, ako se priloži znamko za odgovor: Stele, Zalog, žel. postaja. 19

Za špeh in druga živila zamenjam pravo mirovno blago za ženske predpasnike in obleke ter za moške srajce. Fanica Florjančič. Rečica (Lloyd) Bled 2, Gorenjsko. 21

Prodaj tri čisto nove, krasno vezane knjige Hegl: *Illustrirte Flora von Mitteleuropa* za 80 K franko poština. — Proda se tudi nizki fižol, fižolica ali samogrmček imenovan, se sadi vsako zrnje posebej in naraste od 1 zrna do 75 strokov, kg za K 10— pri Iv. Polenek v Črnomlju. 22

Močnega vajenja sprejme takoj Jakob Malenšek, ključavničarski mojster, Boh. Bistrica. 23

Viničarja neoženjenega, sprejme oskrbnštvo grofice Brandis, Sv. Peter nižje Maribora. — Hrana in plača po dogovoru. 25

Doplarji, lemeži za lesene in železne pluge, motike in sekire različnih oblik, kakortudi drugo orodje se dobi pri J. Hočevar, izdelovalnica orodja, Mekine pri Kamniku. 29

Ajdove pleve sto mernikov, in več metrov mivke ima naprodaj Jernej Dovč, Stožice, p. ježica pri Ljubljani. Cena po dogovoru. 29

Orehe, lešnike in druge deželne pridelke kupuje Oton Homan v Radovljici. 30

Jabolčnih drevesec večjo množino štiri- in triletnih, ki so rasteče, in dobrih vrst i. s. Baumanova reneta, zlata reneta, štajerski mašančar, tafelni zelo lepi, ki se do junija zdre, štajerski moštar Paier-Hubert zelo rodoviten, žlostinke itd.; hrusovo drevje večina moštarice, nekaj tudi žlahtnih, klapovke, Napoleonovke itd. in precej hrusovih prtilikovcev žlahtnih vrst, avrančarce, klapovke, itd. ima po primernih cenah naprodaj Andrej Hafner, pos. in sadjerejec, Dorfješt. 14, pošta Skotjačoka. 31

Do 40.000 ameriških ključev, kot dopolnjevanje trt odda kmetijska podružnica v Mokronogu. Cena za 1000 kom. K 25. Tozadevna naročila prevzema Iv. Prijatelj, Tržišče (Dolenjsko) 32

Viktor Korsika

trgovina s semeni

Ljubljana, Kongresni trg.

Priporočam svoja preizkušena in priznana pristna ter dobro kaljiva zelenjadna, poljska in cvetlična semena.

Cenik za 1 1919 je izšel in je vsakomur brezplačno na razpolago.

Prosim, osirajte se natančno na moj naslov! (21)

Pozor! Pozor!

SLAMOREZNICE

mlatilnice za ročni in vrtilni pogon, vrtila, čistilnice, trijerji, stiskalnice za sadje in grozdje, mlinci za grozdje, decimalne tehtnice po 200 kg z uteži, kotle za žganjekuho, klinje za slamoreznice, ročne mlince za mletev moke itd. so v veliki izbiri vedno v zalogi. Drugi poljedelski stroji se pa lahko naročajo pri tvrdki Zaloga poljedelskih strojev

Franz Hitti (31)
Ljubljana, Martinova cesta št. 2.

Jedilno
laneno olje,
lanene tropine,
melasna krma
za konje
priporočljiva

Huter & Ko.

d. z o. z., (30)

Medvode.

Ako rabite
vrtna ali
poljska
semena

Trgovina s semeni
Sever & komp.
Ljubljana.

Najboljše
neprekosljive
brusne
kamne
kakor tudi izvrstne
bruse

priporočam tovarna
brusnih izdelkov
H. Hermetter,
Rogatec, sl. Štaj.

J. Komatič,
prodajalec strojev
Ljubljana, Gradišče št. 11
priporočam dobro znano
tovarno (50)

WELSIA

ki izdeluje izvrstne
brzoparilnice
vseh velikosti in po-
rabne obenem za ku-
hanje žganja.

Priporočam tudi
žitočistilnice
(pakelne)

na 6, 8, 9 in 12 mrež.
Decimalne tehtnice
cimentirane od 50 do
300 kg z uteži vred.
Sprejemam naročila
na slamorezne nože.
Cene po dogovoru.

Cementna
strešna opeka (31)

najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki
Ivan Jelačin,
Ljubljana, Emonska cesta št. 2.

Vabilo.

rednemu občnemu zboru
mlekarske zadruga na Prevojah
in za okolico
registrovana zadruga z omej. zavezo
ki se vrši
dne 19. marca 1919 v hiši št. 23 v št. Vidu.

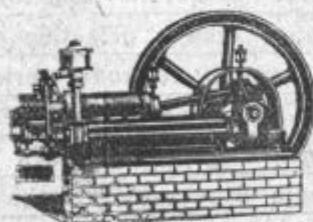
DNEVNI RED:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrjenje računskega zaključka za l. 1917 in 1918.
3. Volitev načelstva in nadzorstva. (36)
4. Čitanje revizijskega poročila.
6. Slučajnosti.

Odbor.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor. (3)

**Velika zaloga vsakovrst-
nih poljedeljskih strojev**
iz najslovitejših avstrijskih tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tovarnic „WELSIA“.

Pozor kmetovalci!

Nabavite si potrebne stvari za spomlad
tako kmetijsko izdelovanje je zbog pomanj-
kanja premoga in surovin popolnoma ustav-
ljeno. Kolikor časa traja pičila zaloga po-
nudimo franko proti predplačilu. (23)

5 kg bruto:
kolomaža, črna za K 14.—
masti za usnje, rujave in črne „ 25.—
poklajnega apna, 1 a „ 12.—
Povzetje je pri zavrtku za 50 v. dražje.

Cene so brezobvezno, pošiljanje po možnosti,
Michael Barthel & Co.
Dunaj (Wien X.), Siccursburggasse 44.

Poštna hranilnica račun št. 828.406.
Telefon št. 185.

Ustanovljena 1882.

Kmetiska posojilnica Ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v LJUBLJANI

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti št. 18.

Obrestuje hranilne vloge po **3 1/4 %** (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom
ter jih obrestuje od dne vloge do dne doiga.

Stanje hranilnih vlog nad 42,000.000 kron.

Stanje rezervnih zakladov 1,100.000 kron.

DRUŽBENE VESTI.

Pozor podružnice in društva! »Kmetovalec« se sedaj tiska že v nad 20.000 izvodih. Tiskarna potrebuje pa za tisk in razpošiljatev tega lista najmanj štiri dni. Vsled tega mora biti list zaključen že 10., oziroma 25. vsakega meseca, da pride pravočasno udom v roke. Če hočejo torej podružnice, oziroma društva, da so vabila na občne zборе pravočasno objavljena v tem listu, se morajo vposlati njih objave najkasneje do navedenega roka, kajti glasom pravil morajo biti vabila na občne zборе objavljena vsaj 14 dni preden se vrše.

Udom Slovenske kmetijske družbe! V zadnjem času je »Kmetovalec« navadno izšel par dni pozneje nego je določeno. Temu je bila vzrok največ tiskarna, ki ni mogla pravočasno iztiskati in odposlati zadostnega števila lista, kajti število udov, ki dobivajo »Kmetovalca«, se je zadnje čase dvignilo nad 20.000. Odslej se bo list zaključil že 10., oziroma 25. vsakega meseca, da bo mogla tiskarna do 15., oziroma do zadnjega dne meseca natisniti in tudi odposlati vse izvode tega lista, da ga udje dobe takoj prve dni po izidu, ki je določen v listu. Marsikje so pa tudi poštne razmere vzrok nerednemu dopošiljanju lista.

Vinogradnikom in sadjerejem! Slovenska kmetijska družba je pravkar prevzela naslednje demobilizacijsko blago, namenjeno in primerno povečini vinogradnikom: 216 komadov večjih prevoznih škropilnic (pump) za drevje in 196 „ manjših nahrbtnih „ za škropljenje trt (nekompletnih) za belenje itd.; 300 kom. različnih motik; 1150 čopičev za desinfekcije, belenje itd. — Družba pripominja, da glede kakovosti in kompletnosti tega blaga ne more prevzeti *prav nobenega jamstva* in da zato te stvari ne bo oddala na navadna pismena naročila, temveč le onim podružnicam in drugim kmetijskim korporacijam iz vinorodnih krajev, ki sami pravočasno odpošljejo v Ljubljano kakega pooblaščenca, da nakupi in osebno izbere večje število teh strojev, ki jih potem takoj odvzame iz družbenega skladišča. Rok za oddajo teh predmetov je določen do konca februarja.

*** Slovenska kmetijska družba ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebe:**

Antivavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha, grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi itd., se dobi v zaklopnih po 1 kg za 18 K, $\frac{1}{2}$ kg za K 9'50, $\frac{1}{4}$ kg za K 5'50, $\frac{1}{8}$ kg za K 3'—, 50 g za K 1'60.

* Apneni dušik $\frac{18}{21}$ % po K 110'— za 100 kg takojšnje prijave sprejema družba neobvezno do konca januarja.

Bernadotov vinomer (vinsko tehtnico) za hitre določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 15 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati.

Brusni kamni, navadni po K 1'— komad.

Čopiče za belenje po K 1'— komad.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane kg 7 K.

Feaolftaleinov reagenčni popir, ki se rabi pri napravi trsnega škropiva, pola ali zaklopnica po 1 K.

Galun po K 240'— sto kg.

Mlečne cevi iz kosti, štev. 3561 po K 1'40.

Natrijev bisulfit se rabi kot nadomestno sredstvo za žveplo v kletarstvu, v prvi vrsti za žveplanje sodov in vina. V to svrhu ga zadostuje le mala množina, in cena mu je K 1'40 kg. Kako se rabi natrijev bisulfit v kletarstvu, dobimo opisano v 1. številki letošnjega »Kmetovalca« na strani 3.

Papirnate vrečice razne velikosti kg po K 4'— v zvezkih po sto kosov, za ude trgovce z špecerijskim blagom in deželnimi pridelki.

Požiralnikove cevi z dvojno tkano cevko za koze po K 29'—, z žično cevko za goved št. 3466 po 15 K.

Rastlinski motvoz iz sitja (bičja) je najboljše naravno nadomestilo za rafijo in ima mnogo prednosti napram papirnatim nadomestilom, ker tudi v dežju ne popušča. Kg stane 24 kron. Priporočati je podružnicam v vinorodnih krajih skupno naročitev celega ovoja za 25 kg, ker družba manjših množin posameznikom ne odda.

Sladkorna pesa po K 8'— kg.

Seme hmelske lucerne po K 6'— kg.

Seme domače detelje po K 15'50 kg — vrečica in poština se posebej računa.

Seme nemške detelje po K 16'— kg.

Semenska pesa. Seme izvirne severonemške rumene in rdeče Mamut krmilne pese K 24'— kg.

Travno seme, mešanico K 8'— kg.

Travno seme mačjega repa K 6'— kg.

Trakove za vezanje snopov (enostaven motvoz) v klopčičih po 2000 gr po K 12'— kg.

Tobačni prah po 60 h kg.

Tobačni izvleček v pločev. posodah po 5 kg, po K 15'— posoda.

Trtne škropilnice »Viktoria« po K 128'— komad.

Trokarji so po 8 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro odstrani.

Uspulum po 50 gramov za 2 K in po 100 gramov za K 3'60

Več tisoč smrekovih drogov razne velikosti pripravni deloma za hmelj, deloma za filol ozir. vrtno ograjo, ima naprodaj Val. Jankar, Žeje 27., p. Medvode. 33

Pajhel št. 3 in trijer oboje novo ima naprodaj trgovina ssemeni Sever & Komp., Ljubljana, Wolfova ul. 12. 34

Kovaški meh dobro ohranjen ima naprodaj za ceno po dogovoru Jernej Novak, Trbovlje, pošta Smlednik. 35

Sprejemna vajenca za kovaško obrt, poštenih krščanskih starišev. Anton Pogorelec, kovaški mojster in izdelovalec plugov in motik v Strugab, p. Dobropolje. 36

Vojaškega konja dobrega za vsako kmetško delo, prevzamem takoj proti primerni odškodnini (povračilu stroškov za krmiljenje). Ponudbe na Jos. Marinko, pos. Dobrova pri Ljubljani. 37

Kupim vole, sposobne za delo (ki bi znali voziti). Franc Novak, Veličane, Ivankovci pri Ormožu. 38

Brejo svinjo ima naprodaj za ceno po dogovoru Franc Birtič, Dobrova pri Ljubljani. 39

Plemenske prasičke, 8 tednov stare žlahtne pasme (Hešovo plemo križano z jorkširskimi), dalje **seme radiča** (regrad, cikorja), važna krmna rastlina za rejo prasičev in korenjevo seme ima za oddati Ivan Lovraš, posestnik v Podlipovici, p. Medija - Izlake. Na željo nadaljna polasnila, če se pošlje znamka.

Korenjevo seme najboljšega jedilnega korenja razpošilja tudi od četrtil kile naprej za ceno po dogovoru Franc Urbanek, vrtnar v Mariboru Sattl. ulica 7. 41

Kdor hoče seme lucerne in črne Štajerske detelje od članov naše podružnice, naj jo naroči pri načelniku podružnice Ivanu Mermolju in pri blagajniku Alojziju Supancu v Vajgenu. Člani občine Sv. Marjeta naj naročijo pri svojem občinskem upravitelju Mirku Vanda. Člani Spodnje sv. Kungote in Dobrenje pa pri občinskem upravitelju Vodeniku, cena lucerna je 24 K kg, črne Štajerske pa 16 K kg. Za podružnice S. K. D. Pesnica: Ivan Mermolja, načelnik. 42

Dvouprežni voz lahek, popolnoma nov, prodaja A. Globošnik, kovač v Mošnjah, p. Radovljica. 43

Poštenega dečka, starega od 14 do 17 let, sprejme takoj v službo za kmetško delo Valentin Jalen, pos. Hlebec, p. Lesce. Plača po dogovoru. 44

Bravo s teletom se prodaja. Rudnik 18 pri Ljubljani. 45

Suhe hruške, zdrave, kupim večjo množino. Ponudbe z majhnim vzorcem na R. Luckman, Ljubljana, Abaeljeva cesta 10. 46

Prav dobrih češpelj za žganjekubo ima naprodaj 50 hl. Franc Vajs v Radeljici, Dolenjsko, pošta Bučka pri Krškem. Cena po dogovoru. 47

Mladega mrjaščka, ki bi ga dal licencirati za piščančjo, za piščančjo kupim ali za menjam za svinjico. Ponudbe na Matej Svetina, posestnik v Zirovnici 7, Gorenjsko. 48

Vabilo

na

izredni občni zbor

Hranilnice in posojilnice

na Dobračevi

registrov. zadruga z neom. zavezo

ki bo

v nedeljo, dne 23. februarja 1919

ob dveh popoldne

v društvenem prostoru
na Dobračevi.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Revizijsko poročilo.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Potrjenjje računskega zaključka za leto 1918.
7. Slučajnosti.

(33)

Načelstvo.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se po § 35 zadr. pravil vrši na istem prostoru in z istim dnevnim redom čez pol ure drugi občni zbor, kateri sklepa brez zpogojno veljavno.

Vabilo

na

XX. redni občni zbor

Rmetijskega društva

v Srednji vasi (v Bohinju)

registrov. zadruga z neomej. zavezo

kateri se bode vršil

dne 23. svečana 1919

ob 3. uri popoldne (32)

v društvenih prostorih.

VZPORED:

1. Čitanje zapisnika o zadnjem obč. zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobrenje rač. zaključka za l. 1918.
5. Sklepanje o porabi čistega dobička.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ne bil v navedenem času sklepčen, se pol ure pozneje vrši drugi občni zbor, na istem mestu z istim dnevnim redom, ne glede na število navzočih članov.

K obilni udeležbi vabi

odbor.

Vabilo

na

redni občni zbor

Šišenske hranilnice
in posojilnice v Šiški

registrov. zadruga z neom. zavezo

ki se vrši

v nedeljo, dne 23. svečana 1919

ob 9. uri dopoldan

v hiši štev. 2 v Spodnji Šiški
pri g. Seidlu.

Spored:

1. Poročilo načelstva o poslovnih letih 1917 in 1918.
2. Poročilo nadzorstva in odobrenje računov za leto 1917 in 1918.
3. razdelitev čistega dobička.
4. Čitanje revizijskega poročila.
5. dopolnilna volitev načelstva in nadzorstva.
6. sprememba pravil.
7. slučajnosti.

(34)

V Sp. Šiški, dne 1. februarja 1919.

Načelstvo.

Pripomba: Ako na določeno uro sklicani občni zbor ne bi bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje v smislu § 34 pravil drugi občni zbor, ki sklepa pri vsaki udeležbi.

Razglas.

Jugoslovanska tovarna za milo
v Spodnji Šiški

ima večjo zalogo milnega blaga. To blago se bo oddajalo poslej franco tovarna po naslednjih temeljnih, oziroma nadrobni cenah:

	komad po:
20% pralno milo v kosih po 100 g	— K — 40.
30% " " " " " " " " " " " "	100 — K — 60.
30% " " " " " " " " " " " "	200 — K — 1.20.
38-40% toilet.	100 — K — 2.50.
66% milo za britje	50 — K — 2.—.
10% milni praš.	1 kg — K — 2.50.

Pri naročbah istega milnega blaga v celih zabojih se dovoljuje **znaten popust** in se v tem slučaju oddajajo milni izdelki franco tovarna po naslednjih cenah:

	komad po:
20% pralno milo v kosih po 100 g	— K — 30.
30% " " " " " " " " " " " "	100 — K — 45.
30% " " " " " " " " " " " "	200 — K — 90.
38-40% toilet.	100 — K — 1.80.
66% milo za britje	50 — K — 1.40.
10% " " " " " " " " " " " "	1 kg — K — 2.—.

Blago se mora plačati naprej, ker se sicer razpošilja le proti povzetju.

Naročila je nasloviti na

Jugoslovansko tovarno za milo
v Spod. Šiški pri Ljubljani.

V Ljubljani, dne 20. januarja 1919. (25)

Poverjenik za javna dela in obrt:

Inž. V. Remec s. r.

Novodobne škropilnice v zatiranje in škodljivcev na trtah, sadnih drevesih in drugih rastlinah.

Škropilnice proti peronospori,

žveplalnike,

škropilnice za razpršenje apnenega beleža (12)

škropilnice v svrhu razkuževanja,

škropilnice za žvepleni ogljik

Izdeluje in razpošilja najstarejša, l. 1882. ustanovljena
specialna tvornica za vinogradniško orodje,
kletarske stroje in kovinske izdelke

Franc Nechvíle

Dunaj, (Wien), Margaretenstrasse 98 Kl.

Žvepleno apno znamke križ.

Preizkušeno sredstvo proti kaparjem, pršicam, kodravosti na vinski trti, krvavim ušem itd., potem proti raznim plesnim, škrlupu (fuzikladiju), rji na vrtnicah in pečkastem sadju, kodravosti na breskvah in proti mnogim drugim škodljivcem. — Natančna navodila o uporabi v sadjarstvu, vinarstvu in vrtnarstvu na zahtevo zastoj in poštino prosto.

Kemična tovarna (15)

FRANC ZMRZLIKAR,

Deutsch-Wagram pri Dunaju.

Kovač in kolar.

Pri večji grajščini na Sp. Štajerskem blizu Celja bi se potreboval:

1. Izprašan, spreten kovač za podkovanje konj, ki bi naj bil obenem tudi kovač za vozove. (24)

1. Dober kolar, ki naj razume tudi nekoliko mlazarstva.

Kovač in kolar naj bi bila oženjena in imela za poljska dela sposobne otroke.

Lastnik grajščine dá obema prosto stanovanje, nekaj zemlje in mogoče tudi nekaj drv za kurjavo. — Ostali pogoji ustno.

Grajščaku bi bilo posebno všeč, če bi kovač imel za kovačijo potrebno lastno orodje. — Pojasnila daje

Ivan Erhartič, odvetnik v Celju.